

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

Eva Lískovcová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova KSP

Studijní program: 6208 B Ekonomika a management

Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku

Evropská měnová unie v kontextu vývoje Eura

Vedoucí bakalářské práce

Ing. Jana Žlábková

Autor

Eva Lískovcová

2011

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Eva LÍSKOVCOVÁ
Osobní číslo: E08284
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a finanční řízení podniku
Název tématu: Evropská měnová unie v kontextu vývoje Eura
Zadávající katedra: Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem bakalářské práce je zhodnocení důvodu vzniku měnových unií, analýza zavedení Eura v jednotlivých členských státech, zhodnocení výhod a nevýhod Eura pro Českou republiku. Na základě historických dat a faktů bude vyhodnoceno používání jednotné měny v EU za dobu jejího fungování.

Metodický postup:

1. Důvody vzniku měnových unií.
2. Hospodářská a měnová unie.
3. Jednotná měna Euro.
4. Výhody a nevýhody Eura pro Českou republiku.
5. Vyhodnocení používání Eura za dobu jeho fungování.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární rešerše, 3. Důvody vzniku měnových unií, 4. Hospodářská a měnová unie, 5. Jednotná měna Euro, 6. Výhody a nevýhody Eura pro Českou republiku, 7. Vyhodnocení používání Eura za dobu jeho fungování, 8. Závěr, 9. Seznam použité literatury, Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 30 - 50 stran, dle možností
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Bednářová I., Hrabánková M. Strukturální politika Evropské unie. Praha: C.H.Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-111-6.

Sychra, Z. Jednotná evropská měna, realizace hospodářské a měnové unie v EU. Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity, 2009. ISBN 978-80-210-5082-2.

Pečínková, I. Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR. Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-138-3.

Kotýnková, M. Trh práce na přelomu tisíciletí. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1149-5.

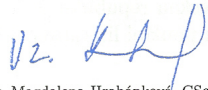
www.zavedenieura.cz

www.euroskop.cz

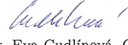
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jana Žlábková**
Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Datum zadání bakalářské práce: **23. března 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **16. dubna 2011**


prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc., prof.h.c.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (1)
370 05 České Budějovice


doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 23. března 2010

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Evropská měnová unie v kontextu vývoje Eura vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Mláce 16. 4. 2011

.....

Eva Lískovcová

PODĚKOVÁNÍ

Za cenné rady, náměty a inspiraci při zpracování bakalářské práce na téma *Evropská měnová unie v kontextu vývoje Eura* bych chtěla poděkovat **Ing. Janě Žlábkové**, z Ekonomické fakulty, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Obsah

Úvod	- 10 -
Teoretická část	- 12 -
1 Evropská unie.....	- 13 -
1.1 Vznik Evropské unie	- 14 -
1.2 Orgány Evropské unie	- 15 -
1.2.1 Evropská rada	- 16 -
1.2.2 Evropský parlament	- 17 -
1.2.3 Rada Evropské unie	- 18 -
1.2.4 Evropská komise	- 20 -
1.2.5 Evropský soudní dvůr	- 21 -
1.2.6 Evropský účetní dvůr.....	- 21 -
2 Hospodářská a měnová unie (HMU)	- 23 -
2.1 Vznik hospodářské a měnové unie	- 23 -
2.2 Etapy hospodářské a měnové unie.....	- 29 -
2.2.1 První etapa HMU.....	- 29 -
2.2.2 Druhá etapa HMU	- 29 -
2.2.3 Třetí etapa HMU	- 31 -
2.2.4 Období po dokončení HMU	- 32 -
2.3 Instituce měnové unie.....	- 32 -
2.3.1 Evropský systém centrálních bank.....	- 32 -
2.3.2 Evropská centrální banka	- 33 -

3	Konvergenční kritéria	- 35 -
3.1	Kritérium cenové stability	- 35 -
3.2	Kritérium směnného kurzu.....	- 36 -
3.3	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	- 36 -
3.4	Kritérium schodku veřejných financí	- 36 -
3.5	Kritérium veřejného dluhu	- 36 -
	Praktická část	- 37 -
4	Společná měna – euro	- 38 -
4.1	Eurobankovky	- 39 -
4.2	Euromince.....	- 41 -
5	Česká republika a euro	- 43 -
5.1	Výhody přijetí eura	- 46 -
5.2	Nevýhody a rizika z přijetí eura	- 47 -
5.3	Harmonogram přijetí eura v České republice	- 48 -
6	Plnění konvergenčních kritérií v ČR.....	- 51 -
6.1	Kritérium cenové stability	- 51 -
6.2	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	- 53 -
6.3	Kritérium stability měnového kurzu	- 55 -
6.4	Kritérium vládního deficitu.....	- 57 -
6.5	Kritérium veřejného dluhu	- 58 -
7	Estonsko a euro.....	- 61 -
8	Plnění konvergenčních kritérií Estonskem	- 63 -
8.1	Kritérium cenové stability	- 63 -

8.1.1	Vývoj inflace.....	- 63 -
8.1.2	Základní faktory a udržitelnost inflace.....	- 64 -
8.2	Kritérium vládního deficitu a veřejného dluhu	- 65 -
8.3	Kritérium stability měnového kurzu	- 66 -
8.4	Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	- 67 -
	Závěr	- 68 -
	Summary.....	- 70 -
	Seznam použitých zkratk	- 71 -
	Seznam použité literatury.....	- 74 -
	Seznam obrázků	- 81 -
	Seznam tabulek	- 81 -
	Seznam grafů.....	- 82 -
	Seznam příloh.....	- 82 -

Úvod

Pro zpracování své bakalářské práce jsem si vybrala téma - *Evropská měnová unie v kontextu vývoje eura*. Myslím si, že je to v současnosti velmi aktuální a diskutované téma, jelikož se Česká republika chce také stát do budoucna členem eurozóny.

Cílem mé bakalářské práce je zhodnocení vzniku Evropské unie se zaměřením především na hospodářskou a měnovou unii. Budu se zabývat měnou euro a zavedením společné měny v Estonsku. Dále zhodnotím výhody a nevýhody přijetí eura pro Českou republiku. Na základě získaných dat vyhodnotím plnění konvergenčních kritérií v ČR.

V teoretické části se budu zabývat Evropskou unií, která se stala významným mezinárodním společenstvím, a jejíž rozšíření proběhlo už celkem šestkrát od svého vzniku. Česká republika přistoupila k EU v roce 2004, kdy došlo doposud k největšímu rozšíření EU za celou dobu její existence. Dále se budu zabývat tím, jak vlastně Evropská unie vznikla, jaká společenství jejímu vzniku předcházela a které významné smlouvy s jejím vznikem souvisely.

K Evropské unii bezpodmínečně patří i její významné orgány. Pro chod EU má největší význam Rada EU, Evropský parlament a Evropská komise. Mezi další instituce patří Evropská rada, která se stala vrcholným politickým orgánem. K těmto orgánům patří také Evropský soudní dvůr a Evropský účetní dvůr. Všechny tyto instituce mají své hlavní úkoly a přispívají k bezproblémovému fungování EU.

Pokud se bavíme o Evropské unii, nesmíme opomenout, že k ní patří také hospodářská a měnová unie. Hospodářská a měnová unie se stala jedním z hlavních cílů, kterých chtělo společenství dosáhnout. Podrobněji se pokusím rozebrat historický vývoj HMU a zaměřím se na významné mezníky, jako je např. Bretton-Woods systém, Wernerův plán, EMS a Delorsova zpráva. Na základě Delorovy zprávy bylo rozhodnuto, že HMU vznikne ve třech etapách. Nakonec se zde zmíním o institucích měnové unie, k nimž patří Evropský systém centrálních bank a Evropská centrální banka.

Pro vstup do eurozóny je důležité, aby každý členský stát splnil nutné podmínky pro přijetí eura, tj. konvergenční kritéria. Bez jejich splnění vstup do eurozóny není možný. Vstupem do eurozóny se členské státy EU zavazují k přijetí a používání eura.

Do praktické části jsem zahrнула kapitolu, ve které jsem se zaměřila na vzhled jednotlivých eurobankovek a euromincí, dále pak na důležité náležitosti, které musí mít, aby mohly být vydány do oběhu.

Dále jsem se zde zaměřila na kroky, které musí Česká republika učinit, aby mohla vstoupit do eurozóny a tím i zavést jednotnou měnu euro. Se zavedením eura může ČR očekávat jak výhody, tak i nevýhody, či rizika, která s tím souvisí. Česká republika se už několikrát pokusila o vstup do eurozóny, ale výsledky byly vždy neúspěšné, proto se musí jednotlivé kroky vstupu do eurozóny neustále vylepšovat.

Aby Česká republika mohla vstoupit do eurozóny, musí splnit konvergenční kritéria. Zaměřím se na plnění těchto kritérií a jejich vývoj od roku 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie.

Na závěr mé praktické části jsem si vybrala stát - Estonsko, které přistoupilo k Evropské unii ve stejném roce jako Česká republika. Estonsko se od 1. ledna 2011 stalo členem eurozóny, tzn., že splnilo všechny podmínky k přijetí eura. Stalo se tak již sedmnáctým členem, kde se začalo platit touto měnou. Zavedení jednotné měny má pro Estonsko určité výhody a nevýhody, jako i pro jakýkoliv jiný stát. Dále zde rozeberu plnění konvergenčních kritérií.

Teoretická část

1 Evropská unie

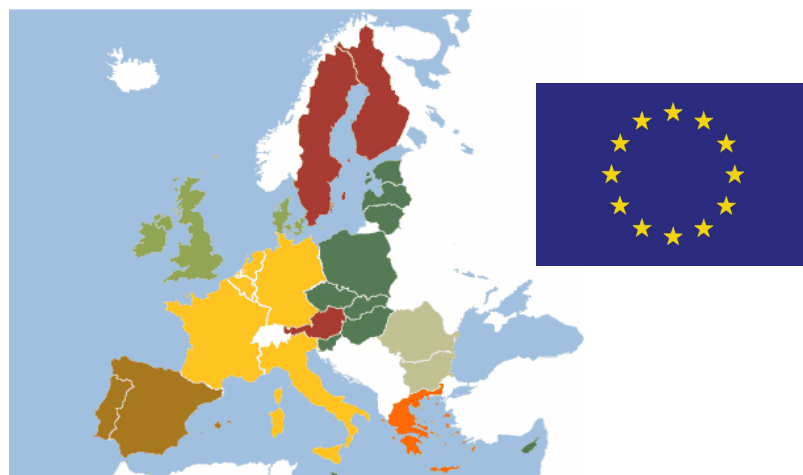
„Evropská unie není tak zvláštním útvarem, jak by si rádi mysleli ti, kdo se zabývají evropskými studii. Není to nic jiného nežli dosti nesrozumitelná oblast obchodu.“

S. Strange, 1994 [48, str. 7]

Evropská unie (EU) je mezinárodní společenství, které od posledního rozšíření v roce 2007 tvoří 27 členských zemí s 500 miliony obyvatel (což je přibližně 7,3 % světové populace). [51] *„Cílem EU je vytvoření společného trhu, hospodářské a měnové unie, podpora rozvoje a růstu hospodářství, zaměstnanosti, konkurenceschopnosti a zlepšování životní úrovně a kvality životního prostředí.“* [51]

Rozšíření EU probíhalo celkem šestkrát. V roce 1973 se rozšířila o Dánsko, Irsko a Spojené království. V roce 1981 se připojilo Řecko, v roce 1986 následovalo připojení Španělska a Portugalska. V roce 1995 se staly členy EU další tři státy - Finsko, Rakousko a Švédsko. V květnu 2004 došlo k doposud největšímu rozšíření EU o deset zemí (Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko). Od roku 2007 jsou členy Rumunsko a Bulharsko. [51]

Obrázek č. 1: Mapa a vlajka Evropské unie



Zdroj: [25] [52]

Historie Evropské unie je mnohaletá. Vzniku EU předcházely mnohé evropské integrační aktivity, které sahají až do 50. let 20. století. Mezi hlavní **důvody pro poválečnou Evropskou integraci** patřilo [49]:

- zabezpečení míru v Evropě,
- umožnění společného trhu a tím zvyšování hospodářského blahobytu,
- překonání nacionalisticky orientovaných kultur.

1.1 Vznik Evropské unie

V roce **1951** byla podepsána tzv. Pařížská smlouva o založení **Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO)**, jejímž záměrem byla integrace uhelného a ocelářského průmyslu v západní Evropě, tj. aby jak německá, tak francouzská těžba uhlí a výroba oceli byly podřízeny společnému dohledu. Tato smlouva, jež vstoupila v platnost v roce **1952**, byla podepsána šesti evropskými státy, tj. Belgie, Západní Německo, Lucembursko, Francie, Itálie a Nizozemí. [39, str. 12]

V průběhu dalších let se integrační zájmy začaly soustřeďovat na ekonomickou sféru. V roce **1957** byly podepsány takzvané Římské smlouvy, jež vstoupily v platnost od 1. ledna následujícího roku. Jedná se souhrnný název pro dvě smlouvy, a to smlouvu zakládající **Evropské hospodářské společenství (EHS)** a smlouvu zakládající **Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM)**. Smlouva o EHS měla za úkol řešit závažnější problémy, jako je např. vytvořit společný trh, urychlit růst životní úrovně, rozvoj vztahů mezi jednotlivými členskými státy, aj. Smlouva o EURATOMU upravovala oblast využívání jaderné energie pro mírové účely. [39, str. 14]

V roce **1967** vstoupila v platnost tzv. Slučovací smlouva, tj. smlouva o spojení orgánů EHS, Euratomu a ESUO. Od tohoto roku se začal používat pro označení všech tří společenství název **Evropské společenství (ES)**. [39, str. 15]

O rok později, tj. v roce 1968, byla vytvořena celní unie jako mezistupeň k vytvoření společného trhu. V případě celní unie se jednalo o odstranění vnitřních cel a zavedení stejných celních tarifů vůči nečlenským zemím. [49]

V roce **1987** vstoupil v platnost tzv. **Jednotný evropský akt (JEA)**, jehož hlavním cílem bylo dokončení jednotného vnitřního trhu, identifikace a odstranění zbývajících překážek obchodu (např. fyzické – odstranění kontrol na hranicích ES pro osoby, služby, zboží a kapitál; dále pak technické a daňové). [49]

V roce **1992** došlo k výrazné reformě zakládajících smluv prostřednictvím tzv. **Maastrichtské smlouvy**, neboli **Smlouvy o Evropské unii**, která vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Na základě této smlouvy byla vytvořena EU. „*Nově se na evropské úrovni začalo spolupracovat v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a justičních záležitostí.*“ [49]

Podle Maastrichtské smlouvy stojí Evropská unie na „**Třech pilířích**“: [49]

- 1. pilíř – **Evropské společenství** - všechny aktivity uskutečněné před Maastrichem (např. aktivity týkající se: zemědělské, obchodní, regionální a sociální politiky),
- 2. pilíř – **Společná zahraniční a bezpečnostní politika**,
- 3. pilíř – **Justice a vnitřní bezpečnost**.

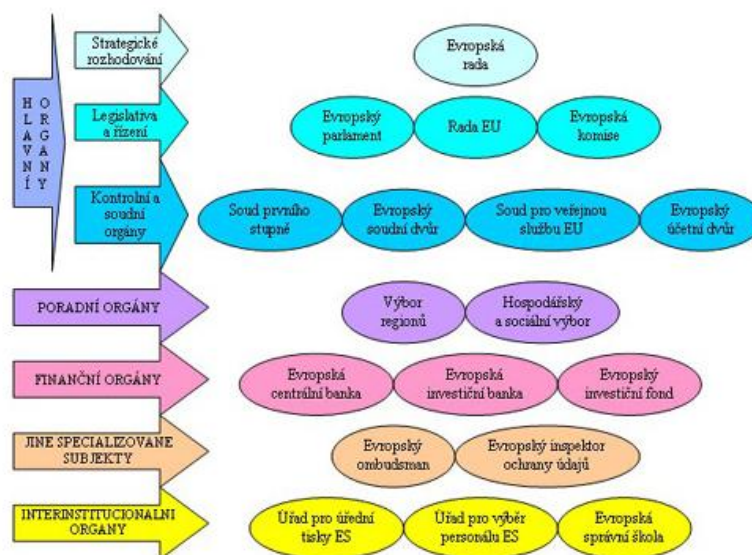
Po dokončení jednotného vnitřního trhu na počátku 90. let vznikla mezi evropskými státy jednotná myšlenka pokračování v integraci směrem k hospodářské a měnové unii. Mezi hlavními cíly Maastrichtské smlouvy bylo vytvoření hospodářské a měnové unie a s tím spojené zavedení společné evropské měny (euro).

1.2 Orgány Evropské unie

Instituce hrají rozhodující roli v politickém procesu uvnitř celého Společenství. Mezi nejdůležitější orgány Evropské unie se řadí tzv. **trojúhelník orgánů**: Rada Evropské unie, Evropský parlament, Evropská komise, který doplňuje Evropský soudní dvůr. „*V rozdělení zodpovědnosti ve věci unijního práva platí, že Evropská Komise navrhuje, Evropský parlament doporučuje, Rada Evropské unie rozhoduje a Evropský soudní dvůr řeší spory.*“ [18]

Tuto institucionální strukturu doplnil v roce 1974 další orgán, tzv. Evropská rada, která se stala vrcholným politickým orgánem určující strategii dalšího vývoje EU. Nesmíme opomenout i další neméně důležitý orgán, kterým je Evropský účetní dvůr.

Obrázek č. 2: Orgány Evropské unie



Zdroj: [19]

1.2.1 Evropská rada

První zmínka o Evropské radě byla v roce 1974. V roce 1986 byla Evropská rada začleněna do institucionální struktury Evropského společenství prostřednictvím přijatého dokumentu, tzv. Jednotného evropského aktu. Smlouva o Evropské unii z roku 1992 její roli potvrdila. [36, str. 26]

Evropská rada, neboli „**Evropský summit**“ je hlavním politickým orgánem EU, který stojí na vrcholu právního systému Evropské unie a jehož sídlo se nachází v Bruselu. Je složena z nejvyšších představitelů členských států. [48, str. 20]

„Evropská rada funguje jako strategický orgán odpovědný za základní politická rozhodnutí, řešení závažných politických problémů a určování směru vývoje evropské integrace.“ [17] Každá z členských zemí EU má v Evropské radě dva zástupce - předsedu vlády a ministra zahraničních věcí. [39, str. 36] Zasedání Evropské rady se

účastní hlavy jednotlivých členských států (respektive premiéři), kterým předsedá Stálý předseda Evropské rady. Jako plnoprávný člen je přítomen předseda Evropské komise. Předseda Evropské rady je volen na funkční období 2,5 roku s možností znovuzvolení dvakrát po sobě. Předsedu volí i odvolává Evropská rada. Jeho úkolem je řídit politiku Evropské rady a zastupovat EU v mezinárodních vztazích. [17]

1.2.2 Evropský parlament

Evropský parlament (EP) je jednou ze tří zakládajících institucí Evropské unie. Jedná se o největší mnohonárodní parlament na světě. Evropský parlament má tři oficiální sídla – Štrasburk (Francie), Brusel (Belgie), Lucemburk (Lucembursko).

Jednotliví členové Evropského parlamentu (europoslanci) jsou voleni občany Evropské unie, které zastupují. Hlavním úkolem je zastupovat jejich zájmy při jednání s ostatními orgány.

Volby se konají každých pět let. Právo volit a kandidovat má každý občan EU bez ohledu na to, v které části EU žije.

Předseda Evropského parlamentu je volen na funkční období 2,5 roku. Poslední volby se konaly v roce 2009 a předsedou EP byl zvolen Jerzy Buzek. [10]

„Součástí struktury Evropského Parlamentu je také Evropský ombudsman, který se zabývá stížnostmi občanů na instituce EU.“ [1, str. 47] Evropský parlament má tři základní pravomoci - legislativní, rozpočtovou a kontrolní.

Současný EP má **736 členů** ze všech 27 členských zemí EU. Počet členů EP ve volebním období 2009-2014 dle jednotlivých členských zemí uvádím níže (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1: Počet křesel v EP podle jednotlivých zemí (v období 2009–2014)

Země	Počet členů	Země	Počet členů	Země	Počet členů
Belgie	22	Kypr	6	Portugalsko	22
Bulharsko	17	Litva	12	Rakousko	17
Česká republika	22	Lotyšsko	8	Řecko	22
Dánsko	13	Lucembursko	6	Rumunsko	33
Estonsko	6	Maďarsko	22	Slovensko	13
Finsko	13	Malta	5	Slovinsko	7
Francie	72	Německo	99	Španělsko	50
Irsko	12	Nizozemsko	25	Spojené království	72
Itálie	72	Polsko	50	Švédsko	18
				Celkem	736

Zdroj: [10]

1.2.3 Rada Evropské unie

Rada Evropské unie neboli **Rada ministrů** je nejvyšším orgánem, jemuž přísluší všechna hlavní rozhodnutí, a určuje politické směřování a schvaluje všechnu legislativu (směrnice, nařízení, usnesení, rozhodnutí). Tento orgán sídlí v Bruselu. Předsednictví Rady se mění v šestiměsíčních intervalech. Zastupuje všechny členské státy. *„Každý stát má v Radě určitý počet hlasů a to v závislosti na velikosti, počtu obyvatel i tradici. V čele Rady, tedy celé Unie, stojí vždy jedna členská země jako předseda, a to na pouhých šest měsíců.“* [1, str. 36-37]

Schůzek Rady ministrů se účastní vždy jeden člen (většinou ministr) z každého členského státu. Jednotliví ministři se účastní schůzek **dle předmětu jednání**, např. pokud Rada ministrů projednává otázky týkající se životního prostředí, potom se schůzky účastní pouze ministři životního prostředí každého členského státu EU, a tudíž se schůzka nazývá „Rada ministrů životního prostředí“. [12]

Formálně existuje pouze jedna Rada EU, ale vzhledem k různým agendám, které projednává, existuje v jejím rámci několik formací. Důležitou Radou EU, která se zabývá vztahy mezi EU a zbytkem světa, je „**Rada pro obecné záležitosti a vnější vztahy**“.

V současné době existuje devět formací Rady EU:

- Rada pro obecné záležitosti a vnější vztahy,
- Rada pro hospodářství a finance (ECOFIN),
- Rada pro spravedlnost a vnitřní věci,
- Rada pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele,
- Rada pro konkurenceschopnost,
- Rada pro dopravu, telekomunikace a energie,
- Rada pro zemědělství a rybolov,
- Rada pro životní prostředí,
- Rada pro vzdělávání, mládež a kulturu.

Pokud se projednává určitá agenda, která spadá pod více ministerstev, schází se tzv. **JUMBO Rada**. [20]

Každý ministr v Radě EU je zmocněn k závaznému jednání jménem své vlády. Podpis ministra je zároveň podpisem celé vlády. [12]

Mezi hlavní úkoly Rady ministrů patří: [12]

- schvalování evropských právních předpisů,
- koordinace politik členských států – úzká koordinace národních hospodářských politik, jež vykonávají ministři hospodářství a financí, kteří tvoří Radu ministrů hospodářství a financí, tzv. ECOFIN,
- uzavírání mezinárodních smluv mezi členy EU a dalšími zeměmi nebo mezinárodními organizacemi,
- schvalování rozpočtu (spolu s EP),
- rozvíjení společné zahraniční a bezpečnostní politiky – každá vnitrostátní vláda si uchovává nezávislou kontrolu nad oblastmi, jako je zahraniční politika, obrana a bezpečnost. V těchto oblastech nespojují svou národní suverenitu, proto zde

EP a Evropská komise mají omezený vliv. Země EU mohou v těchto otázkách spolupracovat – „mezivládní spolupráce“.

- koordinace spolupráce vnitrostátních soudů a politických složek v trestních věcech - cílem je vytvořit jednotný „prostor svobody, bezpečnosti a práva“ v rámci EU.

1.2.4 Evropská komise

Evropská komise (EK) zastupuje mezi institucemi Evropské unie nadnárodní princip. Hlavním úkolem Evropské komise je zastupovat a bránit zájmy EU jako celku. „*Evropská Komise má právo a povinnost sledovat, kontrolovat, dohlížet na plnění předpisů komunitárního práva v celé EU. Smí žádat členské státy o spousty informací, prověřovat je, třídit a zpracovávat.*“ [1, str. 43]

Sestavuje návrhy nových evropských právních předpisů, které předkládá Evropskému parlamentu a Radě EU. Zároveň odpovídá za provádění rozhodnutí Parlamentu a Rady EU, tzn. řízení každodenních činností EU (např. provádění jejich politik, řízení jejich programů a vydávání jejich finančních prostředků). Komise má sídlo v Bruselu a je složena z 27 členů. [9]

Nová Komise je jmenována každých pět let do šesti měsíců po volbách do Evropského parlamentu.

„*Každodenní práci Komise vykonávají administrativní úředníci, odborníci, překladatelé, tlumočníci a pracovníci sekretariátů. Jedná se přibližně o 23 000 evropských úředníků.*“ [9]

Mezi hlavní úkoly Evropské komise patří: [9]

1. navrhování nových právních předpisů, které předkládá Evropskému parlamentu a Radě EU,
2. řízení a provádění politiky EU a rozpočtu – Evropská komise odpovídá za správu a plnění rozpočtu EU,
3. vymáhání evropského práva (společně se Soudním dvorem),

4. zastupování Evropské unie na mezinárodní úrovni, např. vyjednáváním dohod mezi EU a ostatními zeměmi.

Předseda Evropské komise rozhoduje o tom, který komisař bude odpovídat za kterou oblast politiky. Během funkčního období EK může tyto sféry odpovědnosti nově přerozdělit. Každý bod programu jednání je předložen komisařem, který za danou oblast politiky odpovídá, a kolegium poté o věci společně rozhodne.

1.2.5 Evropský soudní dvůr

Evropský soudní dvůr, jinak nazývaný jako „Soudní dvůr“, byl založen v roce 1952 Smlouvou o založení ESUO. Má sídlo v Lucemburku.

Hlavním úkolem je zajišťovat, aby bylo právo stejné pro každého, tj. aby právní předpisy EU byly vykládány a uplatňovány ve všech zemích EU stejně (např. vnitrostátní soudy vydávají stejná rozhodnutí v téže věci).

Soudní dvůr má pravomoc řešit právní spory mezi členskými státy EU, orgány EU, podniky či fyzickými osobami. Dále Soudní dvůr zajišťuje, aby členské státy a orgány EU jednaly v souladu s požadavky evropského práva.

Soudní dvůr se skládá z jednoho soudce z každého členského státu, z toho plyne, že je zastoupen 27 soudci a 8 generálními advokáty. Soudci jsou jmenováni společnou dohodou vlád členských států EU. Každý z nich je jmenován na funkční období šesti let, které může být prodlouženo. Volba se koná jednou za 3 roky, kdy je jmenována polovina soudců. Soudci volí ze svého středu předsedu soudu na dobu tří let. [13]

1.2.6 Evropský účetní dvůr

Evropský účetní dvůr (EÚD) byl založen v roce 1975. Má sídlo v Lucemburku. Evropský účetní dvůr sestává z jednoho člena z každé země EU jmenovaného Radou EU na funkční období šesti let. Členové volí ze svých řad prezidenta na funkční období tří let. *„Hlavním úkolem Evropského účetního dvora je kontrolovat, zda finanční prostředky EU pocházející od daňových poplatníků jsou řádně vybírány a zda jsou vynakládány v souladu s právními předpisy, hospodárně a pro plánovaný účel.“* [11]

Hlavní funkcí Evropského účetního dvora je kontrolovat, zda je rozpočet EU řádně naplňován – tj. zda jsou příjmy a výdaje EU zákonné a řádné.

Evropský účetní dvůr má přibližně 800 zaměstnanců včetně překladatelů, administrativních pracovníků a auditorů. EÚD nemůže sám podnikat žádné právní kroky. [11]

„Po ukončení každého rozpočtového roku předkládá EÚD výroční zprávu, kterou projednává EP před udělením absolutoria EK. Výroční zprávy a další zprávy EÚD jsou uveřejňovány v Úředním listě společenství.“ [36, str. 40]

2 Hospodářská a měnová unie (HMU)

*„Ne všechny měnové unie obstály ve zkoušce časem;
mnohé pokusy se již dávno staly historií.“*

Cohen, B., J., 2003 [42, str. 19]

Vytvoření hospodářské a měnové unie je jedním z hlavních cílů vzniklého společenství a to právě výše zmiňované Evropské unie. Historický vývoj hospodářské a měnové unie se pokusím podrobně popsat v této kapitole. Zaměřím se zde také na tři důležité etapy jejího vzniku.

2.1 Vznik hospodářské a měnové unie

„První zmínky o koordinaci hospodářské a navazující měnové politiky členských států jsou již ve Smlouvě o EHS.“ [35, str. 549] V této smlouvě jsou definovány základní úkoly hospodářského rozvoje, ke kterým je možné zařadit především udržování vyrovnané platební bilance, zajištění vysokého stupně zaměstnanosti a cenové stability, zachování důvěry ve vlastní měnu. [35, str. 549]

V roce **1957** se měnovými otázkami zabýval tzv. **system Bretton-Woods**, tj. systém fixních, ale přizpůsobitelných kurzů. Bretton-Woods systém byl založen na krytí měn rezervami zlata. V roce 1973 došlo ke zhroucení tohoto systému. [39, str. 17]

V šedesátých letech 20. století začal postupně narůstat zájem o měnovou integraci jednak z důvodu počínající nestability mezinárodního systému, jednak z potřeby chránit evropské měny před výkyvy amerického dolaru. [47, str. 46]

První iniciativou vedoucí k vyššímu stupni integrace bylo předložení tzv. **Marjolinova akčního plánu** v roce **1962**, jenž předpokládal vytvoření rezervního fondu, centrální banky a společné měny. Jediným praktickým výstupem tohoto plánu bylo vytvoření Výboru guvernérů centrálních bank v roce 1964. [47, str. 47]

K dalším iniciativám došlo v roce **1969**, kdy byl předložen tzv. **Barreho plán** a v roce **1970** tzv. **Schillerův plán**. Schillerův plán se zabýval závěrečnou fází nahrazení

národních měn společnou měnou, zatímco Barreho plán se omezoval spíše na počáteční fázi měnového sjednocení. Oba tyto pokusy skončily neúspěchem. [35, str. 550-551]

Zásadním mezníkem v dalším rozvoji měnové integrace se stal na počátku sedmdesátých let tzv. **Wernerův plán**, jenž byl předložen v roce 1970. Wernerův plán se stal prvním obsáhlým plánem ES na zřízení hospodářské a měnové unie, vytvořenou ve třech etapách, která měla být vytvořena do roku 1980. První etapa byla zahájena v roce 1971. „*V zásadě šlo o to, najít kompromis mezi stoupenci dvou soupeřících koncepcí dalšího postupu – tzv. ekonomisty a monetaristy.*“ [47, str. 50]

Monetaristickou strategii zastávaly Francie, Belgie, Lucembursko, Velká Británie, Itálie (od roku 1970). „*Tento přístup vycházel z předpokladu, že pouze včasné zafixování směnných kurzů evropských zemí, kontrola pohybu kapitálu a omezený vliv nadnárodních orgánů budou zárukou stabilní společné měny.*“ [35, str. 552] Jejich prioritou bylo rychlé zavedení společné měny, která bude mít pozitivní efekt na další hospodářské sblížení zúčastněných zemí. [47, str. 51]

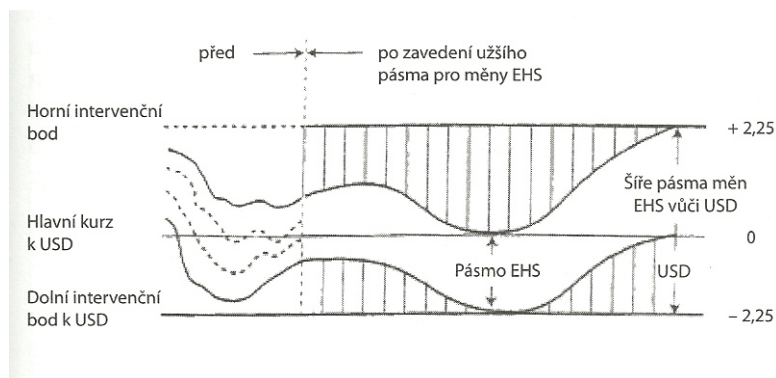
Ekonomický přístup vychází z předpokladu volného pohybu kapitálu, zajištění rovnoměrného hospodářského rozvoje a silného vlivu nadnárodní autority. Společná měna má přijít až na závěr celého procesu. Ke stoupencům ekonomického přístupu patřilo Německo, Nizozemsko i Itálie (do roku 1970). [35, str. 552]

„*Jádrem Wernerova projektu HMU byl návrh na vytvoření systému vzájemného navázání evropských kurzů s cílem zajistit jejich větší stabilitu pomocí vazby na americký dolar.*“ [35, str. 553]

Systém, ve kterém byly evropské měny navázány na sebe a směly fluktuovat v rámci povoleného rozpětí vůči dolaru, byl označován jako tzv. **had v tunelu** (neboli „**měnový had**“). Evropské měny navázané na sebe představovaly hada (maximální rozpětí 2,25 procenta) a dolarové rozmezí jejich tunel (4,5 procenta), ve kterém se pohybovaly.

Fungování tohoto mechanismu znázorňuje obrázek č. 3. Neúspěch měnového hada měl za následek ztroskotání Wernerova plánu. [47, str. 52]

Obrázek č. 3: Fungování hada v tunelu



Zdroj: [47, str. 53]

Po neúspěchu Wernerova plánu bylo cílem udržet myšlenku další integrace. V roce **1979** začal fungovat tzv. **Evropský měnový systém (EMS)**, který představoval flexibilnější variantu měnového hada. V ekonomické teorii je tento systém označován jako tzv. neúplná měnová unie. Tento systém byl postaven na dvou opěrných bodech: [35, str. 559]

- evropskou měnovou jednotku (ECU),
- mechanismus směnných kurzů (ERM).

Sychra uvádí v knize *Jednotná evropská měna*, kromě výše zmiňovaných dvou bodů, ještě jeden důležitý bod, tj. úvěrové mechanismy. [47, str. 58]

Evropská měnová jednotka (ECU) představovala koš všech zúčastněných měn a měla pevnou hodnotu složenou z jejich podílů. Podíl národních měn v ECU odpovídal ekonomické síle jednotlivých států a měnil se každých pět let. Odpovídal podílu, který měl HDP členské země na celkovém HDP Společenství. ECU byla zavedena v bezhotovostní podobě. Sloužila jako nástroj transakcí uvnitř celého EMS. [47, str. 58] „Kromě oficiální ECU používané v EMS vznikly také tzv. zelená ECU sloužící pro stanovení hodnoty společných zemědělských cen a tzv. soukromá ECU, která umožňovala realizovat finanční operace soukromým osobám.“ [35, str. 559]

Mechanismus směnných kurzů (ERM) byl postavený na pevně stanovených, ale přizpůsobitelných směnných kurzech. ERM fungoval na základě tzv. paritní mřížky a tzv. indikátoru divergence. Jednalo se o nejdůležitější součást EMS. „Stal se

kompromisem mezi Francií, která chtěla stanovit měnová pásma vazbou k ECU, a Německem, které požadovalo definovat měnová pásma bilaterálně. Měny zúčastněných zemí byly pevně svázané ve dvojicích a tvořily paritní mřížku, v níž se mohly pohybovat ve flukтуаčním rozpětí $\pm 2,25$ procenta od centrální parity. Některé země si mohly zvolit širší rozpětí ± 6 procent (např. Itálie, Španělsko, Velká Británie, Portugalsko). Pokud byla tato hodnota v jisté dvojici překročena, musely obě centrální banky intervenovat a kurz opět stabilizovat.“ [47, str. 60]

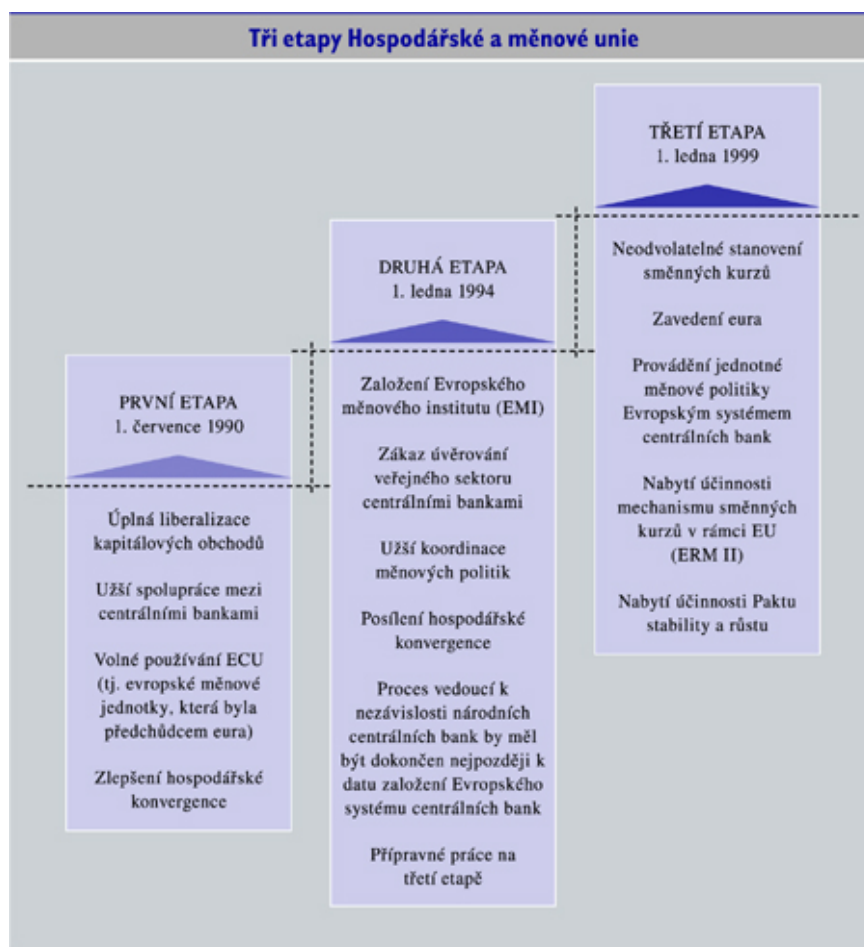
K tomu sloužily výše zmiňované úvěrové mechanismy. Úvěrové mechanismy kryly náklady z devizových intervencí nebo sloužily k překlenutí deficitů platební bilance. Umožňovaly poskytování úvěrů za různých podmínek. Rozlišovaly se velmi krátkodobé (45 dní), krátkodobé (3 měsíce) a střednědobé (2-5 let). „Intervence se prováděla již před prolomením hranice povoleného rozpětí, když se kurz dostal alespoň do 75 procent tohoto pásma (tzv. hranice divergence). Umožňoval odpovědné stanovení povinnosti intervenovat v rámci ERM.“ [47, str. 60]

Skutečností je, že ne všechny země se trvale a od počátku podílely na kurzovém mechanismu. Mezi země, které uplatňovaly užší hranici $\pm 2,25$ procenta, patřily: Belgie, Dánsko, SRN, Francie, Nizozemsko, Lucembursko a Irsko. Od roku 1987 se EMS ustálil a posunul se k opravdovému systému fixních kurzů.

V letech **1992 – 1993** došlo k prudkým turbulencím v EMS. V roce 1993 došlo k vyvrcholení této krize a v důsledku toho muselo být flukтуаční pásmo rozšířeno na ± 15 procent, což vedlo k vyřazení EMS z provozu. Dlouhodobost jeho fungování byla tudíž z ekonomického pohledu neudržitelná, ale i přesto je tento systém hodnocen převážně pozitivně – jako nástroj pro udržení měnové stability a do té doby nejúspěšnější pokus o stabilizaci kurzů národních měn. [47, str. 60, 62, 64]

EMS prošel několika vývojovými fázemi a jeho relativní úspěch dal podnět v druhé polovině osmdesátých let k vytvoření úplné měnové unie s jedinou společnou měnou a centrální bankou, jejíž obrysy nastínila tzv. **Delorova zpráva** v roce **1989**. Jednalo se o dokument, který ideově vycházel z Wernerova plánu a následně pak EMS a navrhoval vybudovat HMU ve třech samostatných, avšak na sebe navazujících etapách (viz obrázek č. 4). Jednotlivé etapy HMU podrobně rozeberu v následující kapitole.

Obrázek č. 4: Etapy hospodářské a měnové unie



Zdroj: [24]

„Delorova zpráva kladla důraz na koordinaci měnové politiky států a na dosažení větší hospodářské konvergence.“ [35, str. 567]

Jednalo se o dokument, který rozlišoval hospodářskou a měnovou unii. Základními předpoklady pro fungování hospodářské unie byly regionální a strukturální politika, koordinace hospodářských politik a existence jednotného trhu se společnými pravidly hospodářské soutěže. Měnová unie měla zahrnovat liberalizaci pohybu kapitálu a integraci finančních trhů, pevnou fixaci měnových kurzů a volnou směnitelnost měn. [47, str. 69]

Většina námětů Delorovy zprávy byla převzata tzv. **Maastrichtskou smlouvou** (neboli **Smlouvou o Evropské unii**), které členské státy uzavřely v roce **1992**. [57]

Jejím základem se stala třípilířová chrámová struktura EU, přičemž HMU se stala součástí prvního pilíře a zároveň jedním z hlavních cílů nově vytvořené Evropské unie. „Zahrnovala zásady pro koordinovanou hospodářskou politiku, institucionální strukturu, podmínky členství a rozhodovací postup a předpoklady a termíny pro start druhé a třetí etapy, jelikož první etapa již probíhala.“ [47, str. 71] Smlouva o EU vstoupila v platnost v roce 1993.

V roce **1999** následovala další revize primárního práva ES, tzv. **Amsterdamská smlouva**, která žádné změny související přímo s projektem HMU nepřinesla. Byla pouze doplněna o novou oblast společného zájmu, kterou se stala zaměstnanost, jež je oblast výrazně související s koordinací hospodářské politiky v EU. [47, str. 72]

K menší změně došlo v následující revizi, **Smlouva z Nice** v roce **2003**, jež se týkala „přechodu hlasování v Radě z jednomyslného na rozhodování kvalifikovanou většinou v oblastech poskytování asistence a finanční pomoci členskému státu Společenství, pokud se ocitne ve vážných hospodářských potížích, postoje EU k otázkám HMU na mezinárodní úrovni a přijetí opatření nezbytných pro rychlé zavádění jednotné měny v členských státech.“ [47, str. 72-73]

Nejvýraznější změny v oblasti HMU přinesla následující revize v roce **2009**, tzv. **Lisabonská smlouva**. Oproti předchozímu stavu je v této smlouvě zřetelné výraznější odlišení států zapojených v eurozóně a zemí, které euro zatím nepřijaly.

„Výstupem těchto ustanovení je možnost členských států HMU jednotně vystupovat v rámci mezinárodních finančních a měnových institucí (např. Mezinárodní měnový fond, skupina G20) a oficiální začlenění Euroskupiny do institucionálního schématu HMU. Tak smlouva ještě více odděluje koordinaci hospodářské politiky členských zemí eurozóny od ostatních členů EU.“ [47, str. 83]

Je nutné podotknout, že Lisabonská smlouva neučinila zásadní změny, které by nějakým způsobem měnily koncepci HMU, ale spíše přináší upřesnění postupů v reakci na dosavadní fungování a rozšiřování eurozóny a kodifikaci některých nástrojů. [47, str. 83]

2.2 Etapy hospodářské a měnové unie

Jak už jsem uvedla výše, hlavním cílem bylo vytvořit HMU ve třech samostatných, avšak na sebe navazujících etapách. Všechny tři etapy se lišily jak obsahem, tak délkou trvání.

Zatímco první etapa byla pouze startovací a ne příliš náročná, ve druhé etapě došlo k nejdůležitějším rozhodnutím (např. aby členské státy splnily konvergenční kritéria), ve třetí došlo k vzniku HMU a dále pak byla zavedena jednotná evropská měna „euro“ v hotovostní podobě (tzn. bankovky a mince).

2.2.1 První etapa HMU

První etapa HMU trvala od roku **1990** do roku **1993** a zahájila proces budování HMU prostřednictvím série přípravných kroků. V rámci této etapy došlo k dokončení jednotného vnitřního trhu a realizaci volného pohybu zboží, osob, kapitálu a služeb. Zavedení volného pohybu kapitálu bylo klíčovým podnětem k budoucímu vzniku měnové unie.

„Rozpočtově byly posíleny nástroje politiky hospodářské a sociální soudržnosti (především strukturální fondy) za účelem výraznějšího omezení regionálních rozdílů uvnitř EU. Dalším prvkem byla koordinace rozpočtových politik členských států s cílem dosáhnout konvergence základních makroekonomických ukazatelů.“

Všechny měny členských států měly vstoupit do ERM Evropského měnového systému. Národní vlády se měly snažit eliminovat omezení, která brání soukromému používání ECU. ECU byla sice neoficiálním platidlem, ale bankovní sektor s ní obchodoval jako s běžnou měnou. Její cena byla určována dle nákupního a prodejního kurzu. [47, str. 73-74]

2.2.2 Druhá etapa HMU

Druhá etapa HMU trvala od roku **1994** do roku **1998**. Tato etapa je označována jako nejdůležitější a nejnáročnější etapou přechodu k HMU. *„Pro členské státy vstup do této etapy znamenal soustředit se na splnění nezbytných podmínek (tzn. konvergenčních*

kritérii) pro přijetí společné měny.“ Blíže tyto kritéria rozvedu v kapitole č. 3 bakalářské práce. [35, str. 575]

Na počátku druhé etapy vznikl **Evropský měnový institut** (EMI) – předchůdce Evropské centrální banky (ECB), který ovšem s koncem této etapy zanikl. EMI koordinoval měnovou politiku a dal podnět ke vzniku Evropského systému centrálních bank (ESCB) a ECB. Jednalo se o instituci s velkým počtem úkolů, ale minimálními kompetencemi (např. nemohl zasahovat do měnových politik jednotlivých členských států EU). „*Jeho hlavním úkolem bylo podporovat spolupráci mezi národními bankami členských států a prohlubovat koordinaci národních měnových politik s cílem zajistit cenovou stabilitu.*“ [47, str. 75] Rozhodovacím orgánem se stala Rada EMI, která byla složena z prezidenta EMI a guvernérů národních centrálních bank (každý člen disponoval jedním hlasem). Rada EMI jmenovala z řad guvernérů viceprezidenta.

V roce **1995** zveřejnila Komise (důležitý orgán v procesu realizace měnové unie) dokument tzv. **Zelenou knihu o vytvoření HMU**. V tomto dokumentu Komise navrhla, aby „*konečné zavedení společné měny bylo postupné, a tím aby bylo dosaženo minimalizace nákladů, a naopak maximalizace podpory ze strany bank, obchodních subjektů a veřejnosti.*“ [35, str. 576] V roce 1996 Komise vyhlásila spolu s Evropským parlamentem komunikační strategii v rámci Programu informovanosti občana Evropy (PRINCE). „*Cílem bylo posílit důvěru veřejnosti v naplnění Smlouvy o EU (pokud jde o HMU) a zvýšit informovanost mezi bankami, institucemi poskytující finanční služby a velkými společnostmi, která se týkala potřeby zahájit co nejdříve přípravy na přechod k jednotné měně.*“ [47, str. 76-77]

V roce **1995** na zasedání Evropské rady v Madridu bylo stanoveno, že jednotná měna se bude nazývat „euro“ a nahradí doposud zakotvený název ECU. Dále zde byl schválen přechod na třetí etapu HMU, která začala v roce 1999, jednotlivé státy byly hodnoceny na základě svých makroekonomických výsledků z roku 1997. Dále zde Evropská rada zdůraznila, že bude vyžadovat striktní plnění konvergenčních kritérií.

V roce **1997** byl schválen tzv. **Pakt stability a růstu**, který měl vstoupit v platnost na začátku třetí etapy. Smyslem tohoto souboru opatření bylo zajistit plnění fiskálních kritérií i po vstupu členského státu do HMU. V prosinci téhož roku na základě

rozhodnutí Evropské rady byla ustavena nová platforma v rámci HMU, tzv. **Euro-x rada**, dnes označována jako Euroskupina. Součástí tohoto orgánu se staly všechny státy, které přijaly jednotnou měnu. Hlavním cílem Euro-x rady bylo diskutovat nad praktickými otázkami fungování HMU. „*Proti jejímu vytvoření stálo Dánsko, Řecko, Švédsko a členské státy, které neočekávaly svůj vstup do HMU k 1. lednu 1999.*“ [47, str. 78]

V roce **1998** rozhodla Rada EU, že do HMU vstoupí k 1. lednu 1999 jedenáct členských zemí: Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko a Španělsko. Mimo oblast eurozóny zůstalo Řecko a Švédsko (nesplnily konvergenční kritéria). Velká Británie a Dánsko využily své výjimky (opt-out) ve Smlouvě o EU a svou účast ve třetí etapě odmítly. [47, str. 74-79]

2.2.3 Třetí etapa HMU

Třetí etapa HMU byla zahájena v roce **1999**, trvala do roku **2002**. V této etapě zahájila HMU oficiálně svou činnost.

1. 1. 1999 se mechanismus měnových kurzů I přeměnil na mechanismus měnových kurzů II (ERM II). Jednotka ECU byla nahrazena eurem 1 : 1. V ERM II bylo zachováno tzv. standardní flukтуаční pásmo $\pm 15\%$ s tím, že je možno si i zvolit pásmo užší, na základě žádosti přistupující země.

Kompetence v měnové politice přešly na úroveň Společenství. Zodpovědnost za provádění měnové politiky převzaly Evropská centrální banka a Evropský systém centrálních bank.

V roce **2001** se po splnění konvergenčních kritérií k HMU připojilo Řecko. Od ledna **2002** došlo k zavedení eura do oběhu a současně výměně národních bankovek a mincí za euro. [47, str. 79-80]

2.2.4 Období po dokončení HMU

Měnová integrace byla dovršena formálně vznikem HMU a zavedením eura jako platidla. De facto tento proces stále ještě pokračuje, jelikož ještě existují státy, které stále stojí vně eurozóny.

Důvodem je jejich nesplnění konvergenčních kritérií či se doposud nestaly členy EU (pre-ins), nebo mají výjimku ze Smlouvy o EU, tj. např. Velká Británie, Dánsko (opt-outs). Rozdíl je v tom, že státy s pre-ins se mohou připojit, zatímco státy s opt-outs nemusí. V důsledku východního rozšíření se HMU rozrostla o další členy. V roce 2007 zavedlo jednotnou měnu Slovinsko, v roce 2008 to byla Malta a Kypr a v roce 2009 Slovensko. [47, str. 81]

Skutečností je, že euro jako platidlo používají i další státy a oblasti v Evropě i mimo ni. Jedná se o státy, které mají měnovou dohodu s EU (např. Monako, San Marino) nebo se jedná o zámořská území členských zemí, které jsou součástí EU (např. Francouzská Guyana, Azory, Madeira) či mají euro jako faktickou měnu (např. Kosovo, Černá Hora, Andorra). [47, str. 82]

2.3 Instituce měnové unie

V rámci měnové unie byly založeny nové instituce, které v roce 1992 byly začleněny do Maastrichtské smlouvy a poté převzaty tzv. Amsterodamskou smlouvou. V současné době jsou důležitými institucemi **Evropský systém centrálních bank** (ESCB) a **Evropská centrální banka** (ECB), jejichž předchůdcem byl Evropský měnový institut, který zanikl v druhé etapě HMU.

2.3.1 Evropský systém centrálních bank

Evropský systém centrálních bank byl založen 1. června 1998. ESCB zahrnuje Evropskou centrální banku a národní centrální banky všech členských států EU bez ohledu na to zda zavedly, nebo nezavedly euro. Cílem ESCB je udržovat cenovou stabilitu a ochraňovat hodnotu eura. [23]

„Mezi jeho hlavní úkoly patří definovat a realizovat měnovou politiku Společenství, provádět devizové operace, mít v držení a spravovat oficiální devizové rezervy členských států a podporovat fungování platebních systémů.“ [36, str. 97]

V rámci ESCB pracuje **13 výborů**, které pokrývají různé sféry činnosti: *„výbor pro účetnictví a měnový příjem, pro bankovky, pro bankovní dohled, pro vnější komunikaci, vnitřních auditorů, pro mezinárodní vztahy, pro informační technologii, pro právní záležitosti, pro operace na trhu, pro měnovou politiku, pro platební styk a zúčtování, pro statistiku a Konference ředitelů lidských zdrojů.“ [46, str. 163]*

2.3.2 Evropská centrální banka

Evropská centrální banka byla založena 1. června 1998. Sídlo má ve Frankfurtu nad Mohanem (Německo). ECB byla zřízena za účelem založení Evropské měnové unie. Jejím hlavní úkolem byla příprava přechodu na společnou jednotnou měnu. Od 1. ledna 1999 odpovídá za provádění měnové politiky měnové unie. [48, str. 35]

ECB byla založena jako hlavní součást eurosystému a ESCB. [23]

Základní upsaný kapitál ECB k 1. 1. 2009 činil cca 5,8 mld. EUR. *„Váhy podílů národních centrálních bank byly stanoveny rovným dílem podle podílu příslušného členského státu na celkovém počtu obyvatel a na HDP Evropské unie.“* Národní centrální banky všech zemí eurozóny jsou povinny splatit svůj podíl na upsaném kapitálu v plné výši. Národní centrální banky zemí, jež nejsou členy eurozóny, byly povinny splatit 7 % svého podílu na upsaném kapitálu, což v případě České národní banky činí cca 5,8 mld. EUR. [46, str. 163]

Je právním subjektem, který zajišťuje plnění úkolů ESCB, a to buď vlastní činností anebo prostřednictvím národních ústředních bank. ECB je nezávislá a je složena z Rady guvernérů, Výkonné rady a Generální rady.

Rada guvernérů je hlavním rozhodovacím orgánem a má výlučné právo povolovat vydávání bankovek v celé eurozóně.

Výkonná rada je zodpovědná za běžné záležitosti ECB, dále sestavuje roční účetní uzávěrku ESCB, jež musí být v souladu se zásadami, které stanovila Rada guvernérů. Funkční období Výkonné rady je osmileté bez možnosti opakování.

Generální rada je považována za rozhodovací orgán, který byl vytvořen na přechodnou dobu. Plní úkoly převzaté od Evropského měnového institutu. Generální rada bude rozpuštěna, pokud všechny členské státy EU zavedou euro. [16]

Eurosystem se skládá z ECB a národních centrálních bank zemí, které zavedly euro. Dokud se všechny členské státy EU nestanou členy eurozóny, eurosystem a ESCB budou souběžně fungovat.

Eurozóna se skládá ze zemí, které zavedly euro. [23]

3 Konvergenční kritéria

Členské státy, které se chtějí připojit k eurozóně, musí podle smluvních ustanovení a dodatečných protokolů splnit přesně formulované vstupní podmínky, tj. konvergenční kritéria. [47, str. 88]

Tato kritéria konvergence byla formulována v **článku 121 Smlouvy o fungování Evropské unie** (1992) v nizozemském Maastrichtu (odtud tzv. Maastrichtská smlouva a maastrichtská kritéria). Podmínky pro přijetí eura také podrobně specifikuje Protokol o konvergenčních kritériích a Protokol o postupu při nadměrném schodku. [46, str. 179]

„Konvergenční kritéria představují soubor ukazatelů, jejichž splnění a dodržení po stanovenou dobu opravňuje uchazečský stát přijmout jednotnou měnu euro a tím se stát členy eurozóny.“ [41, str. 20]

Maastrichtská konvergenční kritéria obsahují tři měnová a dvě fiskální (neboli rozpočtová) kritéria. Měnová kritéria obsahují podmínku podobnosti míry inflace, stability měnového kurzu a dlouhodobých úrokových sazeb ve vztahu k zemím eurozóny.

Mezi rozpočtová kritéria patří kritérium státního deficitu a vládního dluhu. Velmi důležitou podmínkou je udržitelnost těchto kritérií, nikoli pouze jejich jednorázové splnění. Tyto kritéria ještě trochu rozvedu níže. [41, str. 20]

„Splnění konvergenčních kritérií není jen záležitostí politiky jednotlivých států, ale je to zároveň podmíněno jejich ekonomickou situací (např. tempo ekonomického růstu, investiční aktiva, růst produktivity, míra nezaměstnanosti apod.).“ [4, str. 96]

V pravidelně publikovaných konvergenčních zprávách Evropské komise či Evropské centrální banky a v každoroční zprávě České národní banky lze sledovat stav průběžného plnění konvergenčních kritérií. [41, str. 20]

3.1 Kritérium cenové stability

Členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace. Průměrná míra inflace je sledovaná během jednoho roku před šetřením, nesmí

překročit o více než 1,5 procentního bodu míru inflace tří členských států s nejlepšími výsledky v oblasti cenové stability, tj. s nejnižším tempem inflace. [41, str. 21]

3.2 Kritérium směnného kurzu

Členský stát dodržuje normální rozpětí stanovená mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému alespoň během dvou posledních let před šetřením. Zde v tomto období nedevaluje bilaterální směnný kurz své měny vůči měně jiného členského státu. Zjednodušeně lze říci, že směnné kurzy musí po dobu předchozích dvou let zůstat ve schváleném rozmezí. [41, str. 21]

3.3 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

V průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá úroková míra nepřekračuje o více než 2 procentní body úrokovou míru tří členských zemí dosahujících nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. [41, str. 21]

3.4 Kritérium schodku veřejných financí

Rozpočtový deficit v jednotlivých členských zemích nepřekračuje o více než 3 % HDP, s výjimkou kdy:

- podstatně klesnul, nebo se neustále snižoval, až se přiblížil hranici 3 % HDP,
- překročení bylo pouze výjimečné a dočasně blízko doporučené hodnotě. [41, str. 21]

3.5 Kritérium veřejného dluhu

Veřejný dluh členské země nepřekračuje 60 % HDP s výjimkou případů, kdy se dostatečně snižuje a blíží se doporučené hodnotě. [41, str. 21]

Praktická část

4 Společná měna – euro

Euro (symbol €) je jednotnou měnou, kterou sdílelo 16 členských států Evropské unie, jež spolu tvoří eurozónu. Od 1. ledna 2011 se stalo novým členem eurozóny Estonsko. Měnová jednotka euro je označována zkratkou EUR. Jedno euro se dělí na sto centů.

Všechny členské státy musí před zavedením eura splnit určité podmínky, tzv. „konvergenční kritéria“ (viz kapitola č. 3).

Od roku 1999 začalo existovat euro jako „zúčtovací měna“. *„Podobě eura byly věnovány roky plánování a přípravy zaměřené na nalezení rovnováhy mezi estetickou působivostí, praktickými rozměry a bezpečnostními prvky, přičemž výsledkem bylo sedm bankovek a osm mincí.“* [31] Ve formě bankovek a mincí bylo zavedeno euro v roce 2002.

Tabulka č. 2: Které země přijaly euro a kdy?

Rok	Země
1999	Belgie, Německo, Irsko, Španělsko, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Finsko
2001	Řecko
2002	Zavedení eurobankovek a euromincí
2007	Slovinsko
2008	Kypr, Malta
2009	Slovensko
2011	Estonsko

Zdroj: [32]

Euro má svůj název a symbol, který se inspiroval řeckou a latinskou abecedou.

- Evropská rada vybrala název „euro“ na zasedání v Madridu konaného v roce 1995.
- Symbol eura (€) byl inspirován řeckým písmenem „epsilon“ - symbolizuje první písmeno slova „Evropa“ (v latinské abecedě). Dvě rovnoběžné čáry protínající tento symbol znamenají stabilitu měny. [33]

Euro bylo vytvořeno z jednoho prostého důvodu, a to proto, že jednotná měna nabízí mnoho výhod a přínosů oproti situacím, kdy měl každý členský stát svou vlastní měnu.

Přínosy eura mohou být různé, např.:

- větší výběr a stálé ceny pro spotřebitele a občany,
- větší bezpečnost a více příležitostí pro podniky a trhy,
- větší hospodářskou stabilitu a růst,
- silnější přítomnost EU v celosvětovém hospodářství,
- symbol evropské identity. [34]

4.1 Eurobankovky

Bankovky mají stejnou podobu ve všech zemích eurozóny. Mají různé velikosti, kontrastní barvy a reliéfní vzory, které lidem pomáhají rozeznat jednotlivé hodnoty. Jsou emitovány v hodnotách 5, 10, 20, 50, 100, 200, 500 eur.

Tyto bankovky obsahují různé bezpečnostní prvky, které jsem uvedla v příloze č. 1. Jedná se například o: vodoznak, bezpečnostní proužek a hologram. Jejich hlavním úkolem je zabránit padělání peněz a zároveň rozpoznat pravou bankovku od falšované bankovky.

Na bankovkách jsou zobrazeny architektonické slohy z různých období evropských dějin. Vzhled jednotlivých eurobankovek (líc a rub) jsou vyobrazeny v příloze č. 2. Jednotlivé eurobankovky mají i svou grafickou podobu.

Obrázek č. 5: Grafická podoba eurobankovky v hodnotě 50 euro



Zdroj: [21]

„Okna a portály vyobrazené na lící straně bankovek symbolizují evropského ducha otevřenosti a spolupráce. Dvanáct hvězd v kruhu tvoří symbol Evropské unie a představují dynamiku a harmonii současné Evropy. Mosty na rubové straně symbolizují spojení mezi evropskými národy a mezi Evropou a okolním světem.“ [21]

Na eurobankovkách je dále zobrazen **podpis** prvního prezidenta Evropské centrální banky Willema F. Duisenberga nebo současného prezidenta ECB Jean-Clauda Tricheta (od 1. listopadu 2003).

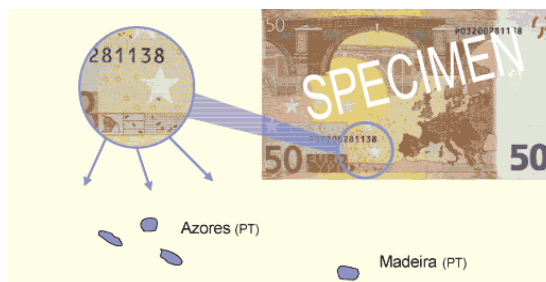
Obrázek č. 6: Podpis prvního prezidenta ECB (vlevo) a současného prezidenta (vpravo)



Zdroj: [21]

Na bankovkách je dále zobrazena **zeměpisná mapa Evropy** (viz obrázek č. 7). Nejsou zde zobrazeny ostrovy, jejichž rozloha je menší než 400 km². Při tisku není možné malé prvky těchto ostrovů přesně zobrazit. Ve spodní části bankovky jsou zobrazeny Kanárské ostrovy a zámořská území Francie, kde se euro také používá.

Obrázek č. 7: Mapa Evropy



Zdroj: [21]

Jako další prvek, který můžeme najít na eurobankovkách, jsou **kódy zemí**. Centrální banka určitého státu, která zadala tisk bankovek v daných nominálních hodnotách, je vyznačena písmenem nebo kódem země uvedeným před pořadovým číslem (viz obrázek č. 8).

Obrázek č. 8: Kódy zemí



Zdroj: [21]

4.2 Euromince

Euromince se od sebe liší velikostí, barvou a tloušťkou. Mince všech členských zemí mají stejný rozměr, sílu, hmotnost, provedení hrany, tvar. Jsou vyráběny ze stejného materiálu.

Lícová strana neboli evropská strana mincí má jednotnou podobu, kde je zobrazena mapa Evropy. Rubová strana neboli národní strana mince je odlišná pro jednotlivé země. Je emitováno celkem 8 mincí, tj. 1, 2, 5, 10, 20, 50 centů a 1 euro a 2 eura.

Na společné straně u mincí v nominální hodnotě 2 eura, 1 euro, 50, 20, 10 centů je znázorněna EU před svým rozšířením, ke kterému došlo 1. května 2004, nebo

geografické znázornění Evropy (u mincí vydávaných od 1. ledna 2007). Na drobnějších mincích, tj. 5 centů, 2 centy a 1 cent, je znázorněn glóbus s Evropou vedle Afriky a Asie. [28]

Grafickou podobu společné strany a národních stran euromincí uvádím v příloze č. 3, v příloze č. 4.

Jako eurobankovky, tak i euromince mají své ochranné prvky, které umožňují jejich identifikaci před falešnými. *„Při výrobě mincí 1 € a 2 € se používá plátování a kombinace odlišných barev slitiny pro střed a mezikruží mince. Materiál použitý pro mince v hodnotě 10, 20 a 50 centů je zvláštní slitina (tzv. severské zlato), která se používá výhradně pro mince. Nápis na hraně mince v hodnotě 2 € a použití zvláštního kovu pro mince v hodnotě 10, 20 a 50 centů chrání tyto peníze proti padělání.“* [27]

5 Česká republika a euro

Česká republika se stala, spolu s dalšími devíti státy Evropy, členem Evropské unie 1. května 2004. Tímto krokem se zároveň zavázala přijmout jednotnou společnou měnu celého společenství – euro. Česká republika se řadí mezi členské státy, na které se vztahuje výjimka, tzn. je to stát, který nespĺňuje podmínky nezbytné pro zavedení jednotné měny.

Z výše uvedeného textu vyplývá, že Česká republika prozatím jednotnou měnu euro nezavedla. Důvodem je nesplnění dvou z tzv. maastrichtských kritérií, která jsou nezbytnými podmínkami pro přijetí společné měny. Jedná se o kritérium vládního deficitu a kritérium stability měnového kurzu.

Plánovaným termínem přijetí eura byl rok 2010. Tento termín byl několikrát přehodnocen a konkrétní datum přijetí jednotné evropské měny prozatím stanoven nebyl. Dalším nejbližším termínem vstupu do eurozóny se stal rok 2013, pokud Česká republika vstoupí do ERM II k 1. červenci 2010. Vstup do ERM II se k tomuto datu neuskutečnil, proto termín vstupu do eurozóny nebude realizován. [30]

Česká republika již učinila několik nezbytných opatření pro zavedení společné měny. Prvním jejím krokem k přijetí eura bylo přijetí **Strategie přístoupení k eurozóně** a posléze její aktualizované verze. Strategie byla vytvořena vládou ČR společně s Českou národní bankou a k jejímu schválení došlo v říjnu 2003. Strategie se zaměřuje na východiska přístoupení ČR k eurozóně (hlavně plnění konvergenčních kritérií) a dále pak na vymezení případných rizik s tím souvisejících. Pro přístoupení ČR k eurozóně je dle této strategie velmi důležité setrvat minimálně dva roky v ERM II.

Dále na podzim roku 2005 schválila vláda dokument tzv. **Institucionální zajištění zavedení eura v České republice**. [58] V rámci tohoto dokumentu byly ustanoveny Národní koordinační skupiny pro zavedení eura v ČR (NKS), jejichž úkolem je koordinovat organizační, technické a legislativní úkoly, které souvisí se zavedením eura v ČR. V čele každé Národní koordinační skupiny stojí Národní koordinátor. Podle potřeb zřizuje NKS pracovní skupiny, které řeší konkrétní úkoly a připravují podklady

pro rozhodování samotné NKS, případně vlády. V současné době existuje šest pracovních skupin:

- pro finanční sektor,
- pro nefinanční sektor (včetně ochrany spotřebitele),
- pro veřejnou správu (veřejné finance),
- pro legislativu,
- pro komunikaci,
- pro informatiku a statistiku.

Pro podporu činnosti NKS se rozhodlo Ministerstvo financí ČR zřídit Organizační výbor Národní koordinační skupiny. Jeho hlavním úkolem je koordinace aktivit jednotlivých pracovních skupin a účastnění se v dalších aktivitách, které souvisí se zavedením eura v ČR. Celá institucionální struktura je zobrazena na obrázku č. 9.

Obrázek č. 9: Institucionální zajištění zavedení eura v ČR



Zdroj: [58]

NKS vytvořila dokument **Volba scénáře zavedení eura v České republice** (2006), který obsahuje tři možné varianty přijetí eura:

1. jednorázový scénář přechodu na euro („big – bang“)
2. scénář s využitím přechodného období (tzv. Madridský scénář)
3. období postupného zrušení („phasing-out“)

Po projednání výše zmiňovaných tří scénářů všemi šesti pracovními skupinami NKS byla doporučena pro ČR varianta jednorázového přechodu na euro, která spočívá v jednorázovém zavedení eura jak v bezhotovostním, tak v hotovostním platebním styku. Tato varianta přechodu na euro byla vládou ČR schválena. Harmonogram zavedení eura v ČR prostřednictvím „velkého třesku“ dále rozvedu v kapitole 5.3.

V roce 2007 schválila Vláda České republiky další důležitý dokument tzv. **Národní plán zavedení eura v České republice** [59], který též souvisel s přijetím eura. Tento dokument byl zaměřen převážně na harmonogram a institucionální zajištění celého procesu úspěšného zavedení eura v České republice. Současně tento dokument obsahuje souhrn úkolů v jednotlivých oblastech české ekonomiky, které je zapotřebí v souvislosti se zavedením eura provést. Jako jeden z mnoha dalších úkolů, o kterém národní plán pojednává, je možné jmenovat zavedení eura do hotovostního a bezhotovostního oběhu.

Národní plán zavedení eura v ČR je každoročně vyhodnocován Zprávami Národních koordinačních skupin pro zavedení eura v ČR (NKS) o plnění Národního plánu (březen 2010).

Národní plán zavedení eura v České republice stanoví, že přechod na euro musí respektovat **tři důležité principy**: princip právní jistoty, ochrany spotřebitelů a minimalizace nákladů spojených se zavedením eura. [54]

V případě principu právní jistoty se jedná o skutečnost, že všechny uzavřené smlouvy (např. nájemní, hypoteční, aj.), jež obsahují údaje v Kč, musí zůstat po zavedení eura platnými.

Princip ochrany spotřebitele usiluje o to, aby zavedení eura nebylo zneužito k neopodstatněnému zvyšování cen. Hlavním nástrojem tohoto principu bude povinnost tzv. duálního označování vybraných cen a peněžních částek, jež budou uváděny v korunách i eurech pomocí přepočítacího koeficientu.

Princip minimalizace nákladů stanoví, že způsob přechodu na novou měnu musí být ohleduplný vůči výdajům soukromých subjektů i státních orgánů. Jak pro veřejné, tak pro soukromé subjekty platí, že každý subjekt si bude muset pokrýt náklady na zavedení

eura z vlastních zdrojů. Tato skutečnost je stanovena v Národním plánu zavedení eura v České republice.

I přes úspěšnou realizaci jednotného vnitřního trhu a zavedení společné měny eura je nadále prioritou uplatnit národní zájmy nad zájmy eurozóny jako celku. Je zapotřebí neustále sledovat a analyzovat možné výhody či nevýhody, které z přistoupení k eurozóně mohou plynout pro Českou republiku a vyvozovat potřebné závěry.

5.1 Výhody přijetí eura

Od společné měny se očekává, že přispěje k lepší **spolupráci mezi zeměmi**, k **sjednocování Evropy** a **posilování konkurenceschopnosti EU** vůči světu. Výhodou je, že pomocí eura bude možné **realizovat platby v celosvětovém měřítku** bez dřívější přeměny české koruny za euro, či další měny (např. USD a jen). Za velmi pozitivní změnu je možné považovat i vstup ČR do **evropského platebního systému – TARGET**, jehož základními charakteristikami je jednoduchost, rychlost (platby v reálném čase) a bezpečnost provádění plateb.

Domnívám se, že hlavní výhodou pro občany jsou **stabilnější a snadno porovnatelné ceny**. Jedná se o skutečnost, kdy se občané budou snadněji a rychleji orientovat v cenách. Každý občan si bude moci porovnat cenu konkrétního zboží doma a v zahraničí, jelikož bude vyjádřena ve stejné měnové jednotce. Vyhnou se tak nepohodlnému přepočítávání cen z jedné měny do druhé. Jednodušší srovnání se tak vztahuje i na majetky, důchody, platy, mzdy, HDP, státní rozpočet atd. Občané ČR tak budou moci snáze porovnat své postavení ve srovnání s ostatními zeměmi eurozóny a vyvodit z toho potřebné závěry.

Další výhodou je **pohodlnější a levnější cestování**. Pokud občané budou chtít strávit svou dovolenou v zahraničí, nebudou si muset již pokaždé měnit peníze. Tato skutečnost jim nejen usnadní práci, ale také jim uspoří čas při hledání směnární s nejuhodnějším směnným kurzem a navíc nebudou muset platit poplatky za vyměněné peníze. Další výhodou je **možnost cestování pouze na občanský průkaz** v rámci Evropské unie, kde došlo k zrušení hranic mezi jednotlivými státy. Občané už tak

nemusí vystávat dlouhé řady na úřadech, aby si nechali udělat nový cestovní pas, což jim také uspoří spoustu času a s tím spojené výdaje.

Pohodlnější bude pro občany i **nakupování v zahraničí**, jelikož budou seznámeni se vzhledem jednotlivých eurobankovek, euromincí a jejich ochrannými prvky. Proto zde odpadne možné riziko napálení podvodníky, kteří by se jim snažili vnutit falešné peníze.

Další výhodou jsou **levnější půjčky** pro občany, jelikož Evropská centrální banka udržuje inflaci na nízké úrovni, což se posléze odrazí v nízkých hladinách úrokových sazeb. Občané tak přeplatí menší částku peněz při splácení dané půjčky.

Podnikům, které jsou zapojeny do vnitroeurového obchodu, **odpadnou náklady spojené s vedením vnitropodnikového účetnictví** v několika měnách. Jednoduše řečeno dojde ke zjednodušení účetnictví v podnicích. Výhodou je také, že některé bankovní instituce nabízí **vedení účtů v cizí měně** (např. EUR).

Za další výhodu lze považovat skutečnost, že jednotná měna **definitivně skoncuje s kolísáním směnných kurzů měn** členských zemí. K očekávaným přínosům patří také, že se s velkou pravděpodobností **sníží míra inflace** v zemích, které trpěly doposud vysokou inflací. Výhodou je, že evropské burzy mohou **obchodovat s cennými papíry v jednotné měně euro**, což představuje velkou úsporu oproti obchodování v několika měnách.

Jak můžeme vidět, z přijetí eura vyplývá řada výhod, ale na druhou stranu je potřeba splnit i řadu podmínek, které mají převážně dlouhodobý charakter a podmiňují vstup do eurozóny. Zatímco vstup do EU byl politickou otázkou (kromě souhlasu ČR bylo zapotřebí souhlasu všech členských států EU), o připojení k eurozóně bude rozhodovat především ECB s dalšími orgány EU (dle splnění konvergenčních kritérií).

5.2 Nevýhody a rizika z přijetí eura

Mezi nevýhodu přijetí eura je možné zařadit **jednorázové náklady na zavedení eura**. Jedná se o nemalé náklady, kdy bude potřeba přecenit veškeré zboží (tzn. jak v prodejnách, tak v cenových katalogách), dále bude potřeba upravit všechny

informační systémy a provést mnoho dalších úkonů. Všechny náklady spojené s přijetím eura, tj. jedná se spíše o jednorázové náklady, si musí uhradit každý podnik z vlastních zdrojů.

S přijetím eura se pro Českou republiku jeví jako další nevýhoda **ztráta samostatné měnové politiky**. Pokud dojde k zániku české koruny, pak dojde i k zániku pravomoci České národní banky provádět vlastní měnovou politiku. Měnová politika bude hlavním úkolem Evropské centrální banky a dojde tak ke vzniku jednotné měnové politiky, která bude uplatňovaná plošně ECB na celém území eurozóny, i když ekonomická situace v jednotlivých členských zemích může být velice odlišná. Jednotně uplatňovaná měnová politika ECB nemusí vyhovovat všem členským zemím, tudíž může dojít dokonce ke zhoršení jejich ekonomické situace (neboť ECB se řídí ekonomickou situací hlavních zemí eurozóny).

Kromě ztráty národní měnové suverenity je dalším závažným problémem skutečnost, že dosavadní národní centrální banky nebudou moci ovlivňovat svou ekonomiku změnami měnového kurzu, regulací objemu peněz v oběhu a úrokovou mírou.

Někteří občané mají pocit, že při zavedení eura dojde ke **zvýšení inflace**. Ve skutečnosti by došlo ke zvýšení cen jen u některých položek (např. kadeřnictví, restaurace, tržnice atd.). U ostatních druhů zboží by naopak došlo ke snížení cen. V konečném důsledku je možné vzít na vědomí skutečnost, že přijetí eura by mělo minimální dopad na inflaci.

5.3 Harmonogram přijetí eura v České republice

V České republice by mělo dojít k jednorázovému přechodu na euro na základě doporučení pracovních skupin NKS. Tento scénář přechodu na euro je spíše známý pod pojmem „velký třesk“ (neboli „big-bang“) a je součástí dokumentu Národního plánu zavedení eura v ČR. Znamená to, že se eurem začne platit jak v hotovostním, tak i v bezhotovostním platebním styku ve stejném okamžiku. Celý postup přechodu na euro je možné rozdělit do pěti hlavních fází [56] (viz následující obrázek):

Obrázek č. 10: Velký třesk



Zdroj: [56]

- 1) **předpřípravná fáze** – je to období mezi stanovením pevného termínu pro zavedení eura vládou a skutečností, že Česká republika splnila všechny podmínky pro přijetí eura. Pro tuto fázi je typické, že jediným platidlem je česká koruna a probíhají technické a organizační přípravy na zavedení eura.
- 2) **přípravná fáze** – jedná se o fázi začínající zrušením výjimky na zavedení eura a končí začátkem následujícího roku, kdy Česká republika splní všechna tzv. konvergenční kritéria a dojde k výměně českých bankovek a mincí za eurobankovky a euromince. Přibližně tato fáze trvá 6 měsíců. V této fázi je nadále česká koruna jediným platidlem a dochází k tzv. duálnímu označování cen, tj. ceny (např. restaurace, obchody) a peněžní částky (např. výplatní pásky) jsou uváděny v českých korunách a zároveň i v eurech.
- 3) **období duální cirkulace** – v této fázi dochází k postupnému zavádění eurobankovek a euromincí do oběhu a současně dochází ke stahování české měny. V hotovostním platebním styku lze používat českou korunu i euro, zatímco v bezhotovostním platebním styku jsou všechny transakce prováděny pouze v eurech. V této fázi probíhá nadále duální označování cen. Tato fáze trvá dva kalendářní týdny.

- 4) **období do ukončení duálního označování** – fáze trvající do konce kalendářního roku, kdy je předpokládáno ukončení povinného duálního označování cen a peněžních částek. V hotovostních i bezhotovostních platbách se používá pouze euro.
- 5) **plně funkční euro** – jedná se o závěrečnou fázi velkého třesku, kdy euro je používáno jako plnohodnotná měna. Lidé se seznamují se vzhledem a ochrannými prvky eurobankovek a euromincí.

6 Plnění konvergenčních kritérií v ČR

Členstvím v Evropské unii se Česká republika zavázala splnit přesně formulované vstupní podmínky, tj. konvergenční kritéria, která jsou známá též jako maastrichtská kritéria. Jak už jsem uvedla ve své teoretické části, tato konvergenční kritéria se dělí na rozpočtová a měnová. Mezi rozpočtová kritéria řadíme kritérium vládního deficitu a veřejného dluhu. Mezi měnová kritéria se zahrnuje kritérium míry inflace, dlouhodobých úrokových sazeb a stability měnového kurzu. Nyní zhodnotím plnění jednotlivých konvergenčních kritérií v České republice.

6.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability se řadí mezi měnová. Toto kritérium vyžaduje, aby Česká republika (členský stát EU) dosahovala dlouhodobě udržitelné cenové stability, jejíž hodnota je získána jako průměrná inflace za předchozích 12 měsíců před šetřením (nejde o 12 měsíců ve smyslu kalendářního roku) ve třech členských státech EU s nejnižší mírou inflace zvýšenou o 1,5 procentního bodu. Pomocí tzv. harmonizovaného indexu spotřebitelských cen měříme inflaci. Ve třech členských státech EU by neměla být zařazena země se zápornou inflací. [62]

Tabulka č. 3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen

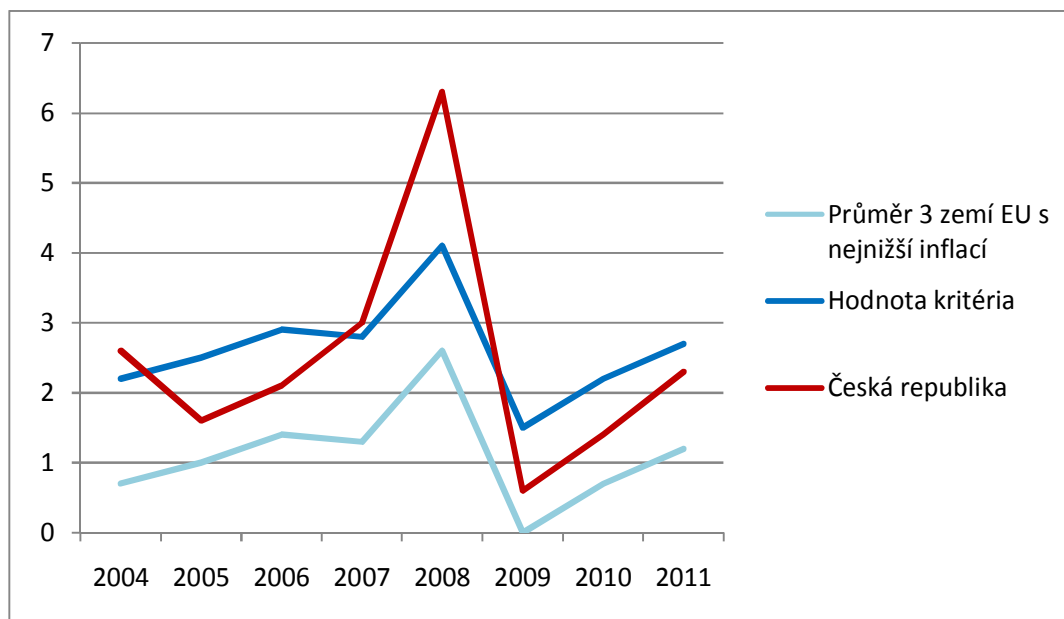
(průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců ke konci období, růst v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	0,7	1,0	1,4	1,3	2,6	0,0	0,7	1,2
Hodnota kritéria (1. řádek + 1,5 p.b.)	2,2	2,5	2,9	2,8	4,1	1,5	2,2	2,7
Česká republika	2,6	1,6	2,1	3,0	6,3	0,6	1,4	2,3

Poznámka: Rok 2010-2011 byl převzat z Ekonomické prognózy Evropské komise (jaro 2010).

Zdroj: [44] [7]

Graf č. 1: Zobrazení kritéria cenové stability v letech 2004-2011



Zdroj: vlastní zpracování

V grafu č. 1 můžeme vidět, že **Česká republika kritérium cenové stability dlouhodobě plnila**. Dále je zřejmé, že v roce 2007 a 2008 Česká republika kritérium cenové stability neplnila.

V roce 2008 došlo k nečekanému překročení referenční hodnoty tohoto kritéria (tj. výrazné zvýšení inflace) nad stávající inflační cíl ČNB ve výši 3 % v důsledku mnoha faktorů, jež působily paralelně.

V tomto roce došlo k úpravám nepřímých daní (např. zavedení ekologické daně, zvýšení spotřební daně na cigarety a zvýšení snížené sazby DPH z 5 % na 9 %, zavedení poplatků ve zdravotnictví a vysoký růst regulovaných cen – zvýšení cen energií pro domácnosti a zvýšení regulovaného nájemného) v souvislosti s reformou veřejných financí.

Další důležitý vliv na inflaci v roce 2008 měl prudký růst cen potravin a energetických surovin (zejména ropy). Naopak v roce 2009 došlo k výrazně nižším cenám potravin a energií v podmínkách globální recese, což se projevilo v značnou deflaci, která vyvrcholila ve druhém čtvrtletí roku 2010. Z tohoto důsledku dochází k pozvolnému

růstu cen (např. zvýšení snížené sazby DPH z 9 % na 10 %, zvýšení zvýšené sazby DPH z 19 % na 20 %, zvýšení spotřebních daní z tabákových výrobků, lihu a piva, pohonných hmot) a také růstem cen ropy, potravin. **Česká republika toto kritérium zase plní od září roku 2009.**

V letech 2011-2013 bude cenový vývoj v ČR nadále ovlivňován administrativními opatřeními a standardními faktory. Pokud v těchto letech nenastanou neočekávané jednorázové šoky, tak ČR by měla kritérium cenové stability plnit.

6.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Toto kritérium se také řadí mezi měnová kritéria. **Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb** vyžaduje, aby průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba České republiky za předchozích 12 měsíců před šetřením nepřekročila o více než 2 procentní body průměrnou úrokovou sazbu tří členských zemí dosahujících nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. K měření úrokových sazeb jsou využívány výnosy desetiletých státních dluhopisů, nebo jiných srovnatelných cenných papírů. [63]

Tabulka č. 4: Desetileté úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu

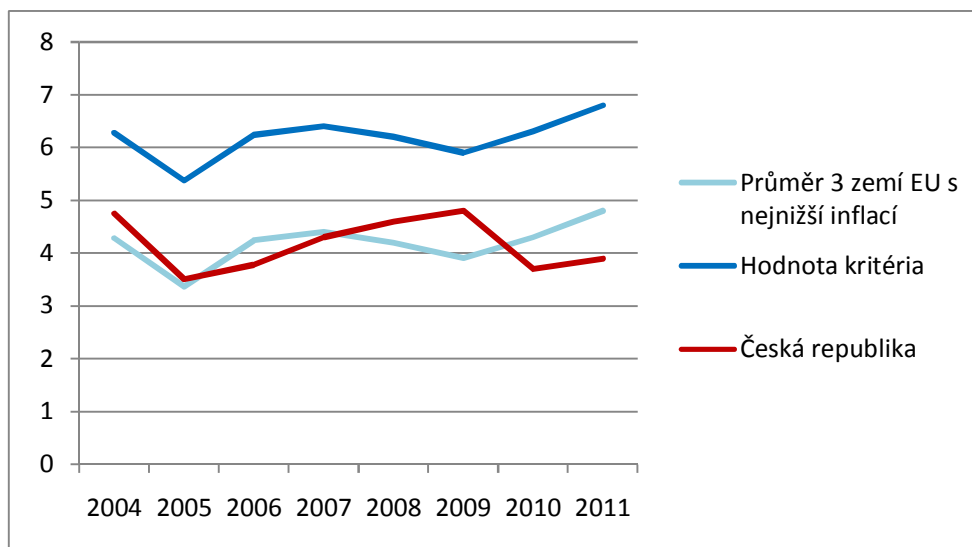
(průměr za posledních 12 měsíců, v %)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,28	3,37	4,24	4,4	4,2	3,9	4,3	4,8
Hodnota kritéria (1. řádek + 2,0 p.b.)	6,28	5,37	6,24	6,4	6,2	5,9	6,3	6,8
Česká republika	4,75	3,51	3,78	4,3	4,6	4,8	3,7	3,9

Poznámka: Rok 2010-2011 byl převzat z Ekonomické prognózy Evropské komise (jaro 2010).

Zdroj: [44] [7]

Graf č. 2: Zobrazení kritéria dlouhodobých úrokových sazeb v letech 2004-2011



Zdroj: vlastní zpracování

Z grafu č. 2 můžeme vidět, že **Česká republika kritérium dlouhodobých úrokových sazeb plní dlouhodobě** a zároveň **výhled do dalších let nenaznačuje**, že ČR bude mít v plnění tohoto kritéria **nějaké problémy**. V letech 2004-2011 se toto kritérium pohybuje v rozmezí od 3,5 % do 5 % HDP.

Na výhledu měnověpolitických sazeb ČNB a na úspěšném provedení konsolidace veřejných financí je závislá prognóza dlouhodobých úrokových sazeb z vládních dluhopisů v České republice. Možná ztráta důvěry finančních trhů může výrazně ohrozit plnění kritéria dlouhodobých úrokových sazeb.

V letech 2007-2009 roční průměrné dlouhodobé úrokové sazby postupně rostly. V tomto období ČR kritérium dlouhodobých úrokových sazeb plnila s rezervou minimálně 1 p. b.

Průměrná hodnota tohoto kritéria za posledních 12 měsíců byla v srpnu 2010 v České republice 4,2 % HDP. Dále by v tomto roce mělo dojít ke snížení průměrných výnosů státních dluhopisů až na 3,7 % HDP v důsledku příprav vládních reforem, pozitivního výhledu ratingových agentur pro ČR a také zájmu rezidentů a nerezidentů o české státní dluhopisy.

V roce 2011 by mělo dojít k pozvolnému zvyšování výnosů státních dluhopisů. Tato skutečnost přispěje jak k pozitivnímu vývoji na finančních trzích, tak ke zlepšení domácí ekonomiky.

V letech 2011-2013 zatím nejsou známé podněty, které by přispívaly k vysokému růstu výnosů státních dluhopisů. Ale k předpokládané nízké a stabilní inflaci a mírně rostoucím hodnotám kritéria dlouhodobých úrokových sazeb se neočekávají s plněním tohoto kritéria v ČR v budoucnu nějaké problémy.

6.3 Kritérium stability měnového kurzu

Kritérium stability měnového kurzu je posledním měnovým kritériem. Kritérium vyžaduje zapojení dané měny minimálně po dobu dvou let (nepřekrývá se s kalendářními roky) do kurzového mechanismu ERM II stanovením centrální parity příslušné národní měny k euru s možností maximální odchylky $\pm 15 \%$, eventuálně $\pm 2,25 \%$. Během tohoto období by měl být měnový kurz v blízkosti centrální parity, která by se neměla snižovat. Zapojení do mechanismu měnových kurzů II (ERM II) po vstupu do EU není pro členské země povinné, ale je nezbytnou podmínkou pro vstup do eurozóny, a tudíž jeho oddálení znamená i oddálení vstupu do eurozóny. [64]

Graf č. 3: Nominální měnový kurz CZK/EUR



Zdroj: [7]

Česká republika se zatím neúčastní kurzového mechanismu ERM II, doposud není určena parita kurzu CZK/EUR. O zapojení do tohoto kurzového režimu rozhodne vláda na základě doporučení České národní banky a Ministerstva financí. V důsledku této skutečnosti **není možné formálně vyhodnocovat kritérium měnových kurzů** pro Českou republiku.

Je možné se domnívat, že pokud by česká koruna posilovala, bylo by toto kritérium plněno, naopak pokud by česká koruna oslabovala, toto kritérium by plněno nebylo.

Toto kritérium a jeho dopad na českou ekonomiku bylo zpracováno v dokumentu ČNB „Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium“ (2003), kde je zakotveno, že pro Českou republiku je optimální setrvat v mechanismu ERM II po dobu nutnou (minimálně 2 roky) pro splnění tohoto kritéria.

„ČR by se měla zapojit do kurzového mechanismu ERM II teprve po vytvoření předpokladů pro to, aby jí bylo umožněno v době vyhodnocování kurzového kritéria (po dvou letech od vstupu do ERM II) přijmout měnu euro a poté bez problémů realizovat výhody z jejího přijetí“. [43]

Pro plnění kritéria stability měnového kurzu je nutné dobře načasovat vstup do mechanismu ERM II a vhodně zvolit centrální paritu.

K úspěšné účasti v ERM II může přispět zejména vyšší stupeň konvergence české ekonomiky, její sladěnost s ekonomikou eurozóny a konzistence hospodářských politik.

V posledních několika letech vývoj měnového kurzu ukazuje, že jeho kolísání je menší než hypotetické pásmo $\pm 15\%$. Odchyly měnového kurzu od průměrného měnového kurzu byly významné. Trend měnového kurzu dlouhodobě směřuje k posilování koruny. Lze se však domnívat, že v budoucnu by kritérium stability měnového kurzu mělo být splněno.

Trend posilování koruny byl ve druhé polovině roku 2008 a na začátku roku 2009 přerušen významným oslabením, jež bylo dáno zhoršením sentimentu zahraničních investorů vůči středoevropskému regionu. Rozsah deprecie (o 23 %) mezi červencem 2008 a únorem 2009 naznačuje možná rizika v plnění kurzového kritéria stability

měnového kurzu. Od března 2009 koruna začala posilovat. V tomto trendu pokračuje i v průběhu roku 2010.

6.4 Kritérium vládního deficitu

Kritérium vládního deficitu se řadí k rozpočtovým kritériím. Požaduje, aby poměr plánovaného (nebo skutečného) schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu v České republice nepřekročil 3 %. Výjimku tvoří situace, kdy se poměr rapidně snížil a přiblížil se hodnotě 3 %, nebo dočasně překročil hodnotu 3 % a přesto se nacházel blízko této hodnoty. Kritérium vládního deficitu je časově specifikováno na fiskální rok, tj. kalendářní rok předcházející okamžiku šetření. [66]

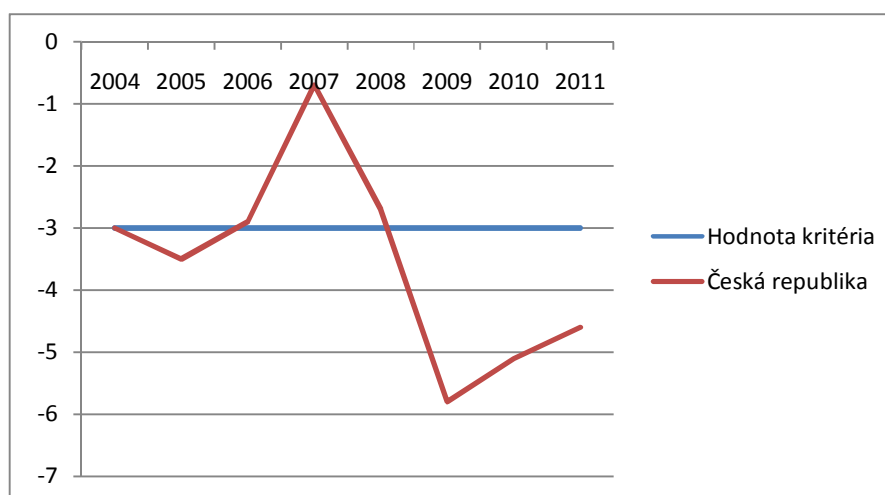
Tabulka č. 5: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-3,0	-3,5	-2,9	-0,7	-2,7	-5,8	-5,1	-4,6

Poznámka: Rok 2010-2011 fiskální výhled MF ČR.

Zdroj: [44] [7]

Graf č. 4: Zobrazení kritéria vládního deficitu v letech 2004-2011



Zdroj: vlastní zpracování

Z předchozího grafu můžeme vidět, že **Česká republika kritérium vládního deficitu dlouhodobě nesplňuje.**

Od roku 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie, byla Radou ECOFIN zahájena procedura při nadměrném deficitu. Při zahájení procedury souhlasila ČR s tím, že sníží svůj vládní deficit pod 3 % HDP do konce roku 2008.

V letech 2004 a 2006 došlo k poklesu vládního deficitu na hranici 3 % HDP, nebo těsně pod tuto hranici. Důsledkem tohoto poklesu byly vyšší skutečné než očekávané daňové příjmy.

Naopak v roce 2007 byl vládní deficit na vyšší úrovni, z důvodu fiskální expanze. Po roce 2007 došlo v důsledku zpomalení ekonomického růstu (2008) a ekonomické recese (2009) k rapidnímu zhoršení salda vládního sektoru.

Vládní sektor čelil snížení daňových příjmů vlivem nepříznivého hospodářského vývoje a schválených legislativních změn, které měly zmírnit dopady hospodářské recese, na příjmové straně veřejných rozpočtů. Zároveň došlo ke zvýšení výdajů, které měly zmírnit dopad hospodářské recese na ekonomické subjekty.

Střednědobý výhled státního rozpočtu **v letech 2011-2013 předpokládá zlepšení salda vládního sektoru** (v roce 2013 až na 2,9 % HDP).

6.5 Kritérium veřejného dluhu

Kritérium veřejného dluhu patří mezi rozpočtová kritéria. Týká se situace, kdy poměr vládního dluhu k hrubému domácímu produktu nesmí překročit 60 %. Výjimkou je situace, kdy se poměr snižuje a blíží se k této hodnotě. Při hodnocení kritéria veřejného dluhu je kladen důraz na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Kritérium veřejného dluhu je časově specifikováno na fiskální rok, tj. kalendářní rok předcházející okamžiku šetření. [65]

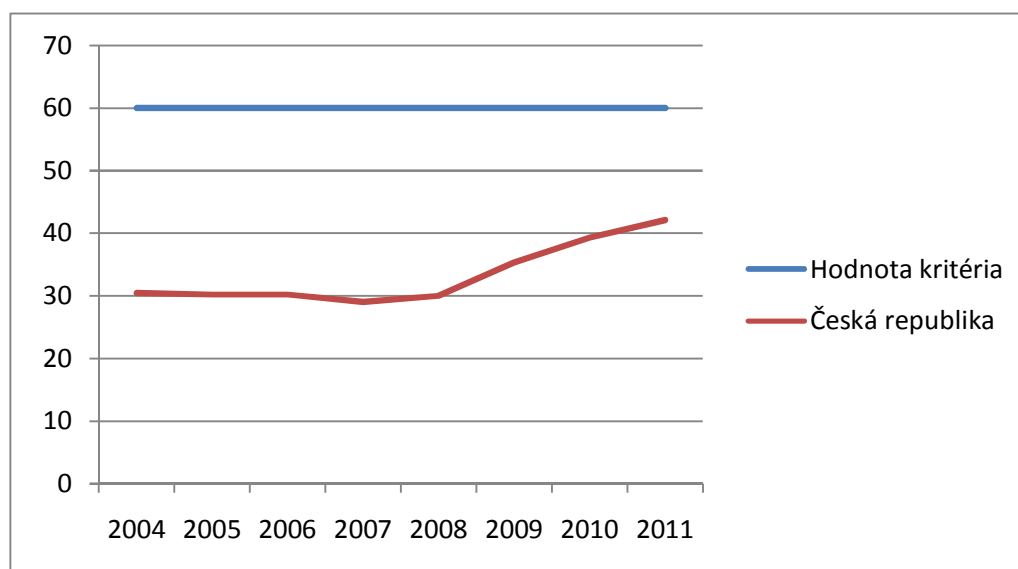
Tabulka č. 6: Dluh sektoru vládních institucí (v % HDP)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	30,4	30,2	30,2	29,0	30,0	35,3	39,3	42,1

Poznámka: Rok 2010-2011 fiskální výhled MF ČR.

Zdroj: [44] [7]

Graf č. 5: Zobrazení kritéria veřejného dluhu v letech 2004-2011



Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky a grafu můžeme vidět, že **Česká republika dlouhodobě plní kritérium veřejného dluhu**. Hodnota kritéria veřejného dluhu se pohybuje v rozmezí 30-40 % HDP, což je výrazně pod referenční hodnotou tohoto kritéria.

V letech 2004-2008 se vládní dluh pohyboval kolem 30 % HDP. Od roku 2009 dochází k prudkému nárůstu vládního dluhu, který je ve velké míře ovlivňován vývojem deficitu veřejných rozpočtů (státní rozpočet). Ve srovnání s průměrem eurozóny není úroveň celkového zadlužení České republiky vysoká.

Při hodnocení kritéria je kladen důraz na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Pokud má být toto kritérium veřejného dluhu v České republice plněno, musí se reagovat na problém stárnutí obyvatel. Předpokládaný demografický vývoj naznačuje, že současný systém financování důchodového systému je dlouhodobě neudržitelný. V následujících desetiletích dojde k rapidnímu nárůstu lidí v důchodovém věku. Pokud však nebudou provedeny nezbytné reformy, zejména důchodového systému a systému poskytování zdravotní péče, v dlouhodobém výhledu se dá očekávat další postupné zvyšování poměru vládního dluhu k HDP.

V roce 2013 by měl být vládní dluh v ČR **dosáhnout svého maxima cca 43 % HDP**. Poté by měl vládní dluh v ČR pozvolna začít opět klesat. Období, kdy bylo kritérium vládního dluhu plněno se značnou rezervou, končí a bude potřeba věnovat zvýšenou pozornost jeho plnění do budoucna.

7 Estonsko a euro

V roce 1918 Estonsko zavedlo novou národní měnu – **estonskou marku**. Marka byla oficiálním platidlem do roku 1928, kdy byla nahrazena korunou v poměru 100 marek = 1 koruna. V roce 1940 se Estonsko stalo nedobrovolně opět součástí Ruska (v podobě svazové republiky Sovětského svazu) a začal zde platit **sovětský rubl**. Novodobá koruna se dostala znovu do oběhu v roce 1992 (po osamostatnění Estonska). Nová měna byla v roce 1992 pevně navázána na **německou marku** v poměru **8 EEK = 1 DEM**. Když byla německá marka svázána s eurem v poměru **1 EUR = 1,95583 DEM**, byl přepočítán i kurs mezi korunou a eurem na **1 EUR = 15,64664 EEK** jako 8násobek kursu marky. [50]

V květnu 2004 došlo k největšímu rozšíření Evropské unie. **Přistoupilo** celkem deset zemí. Mezi nimi bylo právě **Estonsko**, spolu i s Českou republikou, jak už jsem uvedla výše.

Od 1. ledna 2011 se stalo Estonsko **členem eurozóny**. Splnilo všechny podmínky pro přijetí jednotné měny euro, tj. konvergenční kritéria nebo někde zmíněná jako maastrichtská kritéria. Estonsko se tudíž stalo **sedmnáctým státem**, kde se začalo platit společnou jednotnou měnou.

Estonsko se tak stalo třetím východoevropským členem eurozóny po Slovinsku a Slovensku. Předtím se eurozóna rozšířila o již zmíněné Slovensko, které zavedlo jednotnou měnu 1. ledna 2009.

Estonsko si od přijetí eura slibuje, že jim euro pomůže eliminovat kurzové riziko a to především kvůli tomu, že je závislé na eurových úvěrech. Hlavními obchodními partnery Estonska jsou právě země eurozóny.

Po zavedení jednotné měny se ale obyvatelé Estonska začali obávat, že ceny jídla, služeb a dalších věcí budou zaokrouhlovány směrem nahoru. Zároveň se jim i nelíbí možná účast na finanční pomoci pro bohatší členské země eurozóny. Estonská vláda také doufá, že přijetí a zavedení jednotné společné měny eura bude přínosem pro ekonomiku Estonska.

V červnu 2009 přijala Estonská vláda sedmou aktualizovanou verzi Národního plánu. Estonsko použilo při zavedení eura scénář „velkého třesku“ (neboli „big-bang“), tzn., že se euro začne k určitému dni používat jak v hotovostním, tak i bezhotovostním platebním styku.

3-4 měsíce před zavedením eura začalo předzásobení obchodních bank eurohotovostí. Druhotné předzásobení začalo 1 měsíc před zavedením eura. S tímto oběživem nebylo možno platit před dnem přechodu na euro. Období duálního oběhu estonských korun a eura trvalo 14 dní. V tuto dobu byla národní měna stahována z oběhu a byla nahrazována eurem. V této době bylo možno ještě platit národní měnou i eurem, ale vydáváno bylo už pouze euro.

V roce 2010 v Estonsku vzrostla nezaměstnanost na 19,8 %, tzn., že tím víc muselo být vypláceno na podporách pro nezaměstnané, takže jim rostlo kritérium veřejného dluhu.

Estonsko pro přijetí eura udělalo ekonomické a sociální opatření. Toto opatření mělo za následek zvýšení nezaměstnanosti na 16 %. Byly zvýšeny základní daňové sazby, sníženy státní výdaje na armádní prostředky, sníženy sociální dávky.

Výhodou pro estonskou ekonomiku je, že firmy v této zemi zvýší svou konkurenceschopnost jak na celoevropském trhu, tak v rámci Evropské měnové unie.

Ale co je hlavním důvodem, proč Estonsko vstupovalo do eurozóny? Půjčky poskytnuté v Estonsku (v soukromém či veřejném sektoru vedené v měně euro). Případné odchylky, které se vyskytovaly mezi hodnotou eura a estonskou korunou, způsobovaly změny celkových sum úvěrů a úroků, které s nimi souvisely. Proto přijetí eura těmto možným odchylkám zamezí.

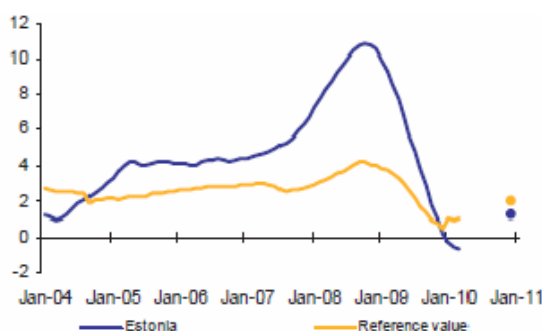
8 Plnění konvergenčních kritérií Estonskem

8.1 Kritérium cenové stability

Ve druhé polovině roku 2008 se vyšplhal 12měsíční průměr inflace nad 10 %, poté se začal postupně snižovat. Od prosince 2009 byla v Estonsku 12měsíční průměrná míra inflace nižší než referenční hodnota. V březnu následujícího roku byla referenční hodnota 1 %, která byla vypočítána jako průměr z 12měsíční průměrné míry inflace v Portugalsku, Estonsku a Belgii plus 1,5 procentního bodu. Míra inflace v Estonsku byla -0,7 %, tj. o 1,7 procentního bodu pod referenční hodnotou. Předpokládá se, že průměrná míra inflace Estonska bude pod referenční hodnotou i v dalších letech.

Obrázek č. 11: Estonsko – zobrazení inflačního kritéria od roku 2004-2011

(v %, 12měsíční klouzavý průměr)



Poznámka: tečky ukazují předpokládané referenční hodnoty a 12měsíční průměr inflace v zemi v prosinci 2010.

Zdroj: [14]

8.1.1 Vývoj inflace

V období 2004-2006 byly průměrné míry inflace kolem 4-5 %. V první polovině 2008 se inflace zvýšila na 11 % a to v důsledku jednorázových faktorů (zvýšení spotřebních daní, rostoucí ceny). Na konci roku 2008 inflace klesla v důsledku cen komodit a snížení dopadu recese.

Na konci března 2010 byla inflace kladná a to především z důvodu výkyvů regulovaných cen jak v lednu (spotřební daně, elektřina) a v březnu (elektřina), tak i ze

zvýšení světových cen energií, které ovlivnily ceny tepelné energie hlavně v měsíci březnu.

Jádrová inflace představuje zvýšení indexu spotřebitelských cen celého spotřebního koše očištěné o: sezónní vlivy, vliv změn regulovaných cen, vliv daňových úprav a jiná administrativní opatření vedoucí ke změně cen.

Jádrová inflace v Estonsku sledovala dynamiku hospodářského cyklu a zároveň byla ovlivněna zvýšením spotřební daně. Vysoká domácí poptávka vedla ke zvýšení inflace v letech 2006-2007. Na začátku roku 2008 ceny dosáhly vrcholu z důvodu inflace průmyslového zboží a služeb. Zároveň došlo k prudkému nárůstu globálních cen zemědělských produktů a zvýšení spotřební daně z alkoholu a tabáku. V letech 2009-2010 došlo k hospodářskému poklesu.

8.1.2 Základní faktory a udržitelnost inflace

- **Mzdy a náklady na pracovní sílu**

V roce 2007 došlo k vysokému nárůstu mezd. V roce 2008 se tento růst nominálních mezd zaměstnanců zmírnil na zhruba 10 %, tj. na úroveň převládající v letech 2004-2005. V roce 2008 produktivita práce klesla a dále došlo k jejímu poklesu i v následujícím roce během hospodářské recese. Do konce roku 2009 se míra nezaměstnanosti více než ztrojnásobila na 15 % ze svého historického minima v polovině roku 2008.

Došlo k podstatnému snížení zaměstnanosti ve všech hospodářských odvětvích (zejména ve stavebnictví a zpracovatelském průmyslu), dále klesly i nabídky pracovních sil.

- **Vnější faktory**

Spotřebitelské ceny v Estonsku ovlivnily světové ceny komodit a dovozních cen. Dopad zahraničního vývoje cen na domácí tvorbu cen je vyšší než průměr eurozóny. V roce 2008 byl zvýšením světových cen ropy vyvolán nárůst cen energie a ostatního zboží či služeb. Zvýšení spotřební daně z pohonných hmot v lednu 2008 dále také přispělo k vysokým cenám energií. V roce 2008 byly globální ceny zemědělských výrobků na

nejvyšší úrovni za posledních deset let. V první polovině roku 2009 došlo k poklesu cen energií, posléze k jejich mírnému zvýšení, které souviselo s vývojem světových cen ropy.

● **Regulace cen a daní**

Růst regulovaných cen (veřejná doprava, poštovní služby) a nepřímé daně měly významný dopad na spotřebitelské ceny. V roce 2008 systém regulovaných cen zvýšil celkovou inflaci o více než 1,5 procentního bodu, zatímco v roce 2009 jejich dopad byl kolem 0,5 procentního bodu. Hlavní příčinou bylo zvýšení cen tepelné energie, což bylo ovlivněno vývojem světových cen ropy. V letech 2008-2009 došlo dále ke zvýšení cen elektřiny, vody a nakládání s odpady. Na začátku roku 2010 byly tepelné energie a ceny elektřiny dále zvýšeny.

8.2 Kritérium vládního deficitu a veřejného dluhu

Do roku 2007 byly veřejné finance v Estonsku v přebytku a byly podporované rostoucím výnosem spojeným s vysokou domácí poptávkou. To mělo za následek růst cen a zároveň rychlý rozvoj soukromého sektoru. V letech 2004-2007 činil průměrný HDP v Estonsku 34 %.

V důsledku masivního růstu vládních výdajů (výdaje byly vyšší než příjmy) byla přijata určitá daňová opatření. V letech 2004-2007 došlo ke zhoršení strukturálního salda o více než 3 p. b. HDP.

V roce 2008 došlo ke zhoršení ekonomického prostředí, což mělo za následek zhoršení nominálního stavu rozpočtu o 5,3 p. b. HDP. Strukturální saldo kleslo o 3 ¼ p. b.

Další rozsáhlé konsolidace veřejných financí byly realizovány v roce 2009. Konsolidační opatření pomohlo jak na straně příjmů vládního rozpočtu, tak na straně výdajů vládního rozpočtu. Na straně příjmů došlo ke zvýšení několika sazeb daní (spotřební daň na alkohol, tabák, paliva). A na druhé straně došlo ke snížení vládních výdajů, včetně mezd a přispělo k růstu sociálních dávek. Na základě toho došlo ke zlepšení salda o zhruba 3 ¾ p. b. HDP.

Vzhledem k tomu, že deficity v letech 2008 a 2009 byly částečně financovány dříve finančními aktivy, nárůst vládního dluhu (hlavně ve formě půjček od EIB a bankovních půjček) byl poměrně omezený (z minima 3,8 p. b. HDP v roce 2007 na 7,2 p. b. HDP do konce roku 2009).

V roce 2010 byl schodek veřejných financí ve výši 2,2 p. b. HDP. Estonsko zavedlo rozhodující konsolidaci veřejných financí v roce 2009 proti výraznému zhoršení ekonomické situace, což přispělo k probíhající úpravě v ekonomice a jejímž cílem bylo podpořit účast v ERM II, a současně se snažit vyhnout se situaci nadměrného schodku.

Rada EU vyzvala Estonsko, aby si udrželo schodek veřejných financí pod referenční hodnotou 3 % HDP a dále přijalo nezbytná opatření k dosažení střednědobého cíle a posílilo střednědobý rozpočtový rámec.

8.3 Kritérium stability měnového kurzu

Estonská koruna (Eesti kroon) byla platidlem pobaltského státu Estonska před zavedením eura.

Estonská koruna vstoupila do ERM II dne 28. června 2004 a podílela se na mechanismu po dobu šesti let. Byla stanovena centrální parita estonské koruny k euru ve standardním flukтуаčním pásmu, tj. s maximální možností odchylky $\pm 15\%$.

Při vstupu do tohoto mechanismu se Estonsko zavázalo udržet kurz (EEK/EUR) v daném flukтуаčním pásmu a zároveň nedocházelo k žádnému odchýlení.

Směnný kurz nebyl vystaven silným tlakům v průběhu šesti let, i když některé ukazatele naznačují vliv možných tržních rizik souvisejících s probíhající finanční krizí v roce 2009. Od konce tohoto roku se tato situace zlepšila.

Zákon zaručuje plnou směnitelnost koruny v měnové paritě a umožňuje vydávání nové hotovosti pouze v závislosti na provedených změnách devizových rezerv.

Devizové rezervy držené bankou Estonska vzrostly v říjnu 2008 a poté se vrátily opět na nižší úroveň, která je srovnatelná s úrovní tohoto roku. Devizové rezervy měly i

nadále pokrývat asi 40 % ekonomiky krátkodobým zahraničním dluhem, který je ovládán závazky bank pro jejich zahraniční mateřské banky.

Výše úrokové sazby v Estonsku je ovlivněna měnovou politikou eurozóny prostřednictvím Evropské centrální banky. Tudíž Estonská centrální banka ztrácí kompetence nad stanovením výše úrokových sazeb.

8.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Konvergenční kritérium dlouhodobých úrokových sazeb není přímo použitelné na Estonsko, protože neexistuje pro hodnocení žádné vhodné měřítko dlouhodobých státních dluhopisů nebo jiných srovnatelných cenných papírů.

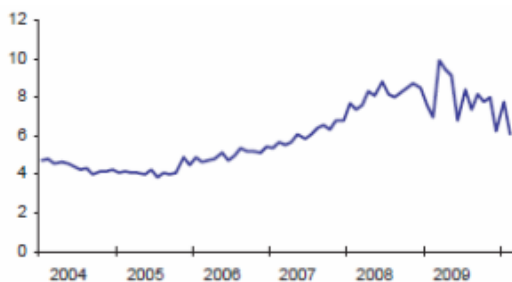
Absence dluhopisů měla vliv na úroveň hrubého veřejného dluhu - došlo k jeho velkému snížení a na rozvážnost fiskální politiky, což v Estonsku vedlo k přebytkovému rozpočtu v letech 2002-2007.

Z důvodu neexistence vládních dlouhodobých dluhopisů pro mezinárodní srovnání úrokových sazeb není možné kritérium dlouhodobých úrokových sazeb v Estonsku uplatnit.

V březnu 2009 dosahovalo kritérium dlouhodobých úrokových sazeb hodnoty 5,6 p. b. Do března následujícího roku došlo k rapidnímu poklesu hodnoty kritéria dlouhodobých úrokových sazeb pod 1,2 p. b., což bylo srovnatelné s úrovní v polovině roku 2008.

Obrázek č. 12: Estonsko – ukazatel úrokové sazby od roku 2004-2009

(procenta, měsíční hodnota)



Poznámka: Nová definice od října-05, vážená průměrná úroková sazba z nových EEK-denominovaných úvěrů domácnostem a nefinanční společnosti.

Zdroj: [14]

Zdroj: Vlastní překlad z konvergenční zprávy 2010

Závěr

V bakalářské práci jsem se věnovala tématu Evropská měnová unie, které je podle mě v současné době aktuálním a velmi diskutovaným tématem. V teoretické části jsem rozebrala historický vývoj EU a HMU, dále jsem se zmínila o důležitých orgánech EU a měnové unie, etapách HMU a o nutnosti plnění konvergenčních kritériích, které jsem v praktické části bakalářské práce aplikovala na dva vybrané státy – Českou republiku a Estonko.

Česká republika svým vstupem do Evropské unie na sebe převzala závazek účastnit se třetí etapy hospodářské a měnové unie. Součástí této etapy je právě nahrazení národní měny jednotnou měnou - eurem. Česká republika patří mezi členské státy Evropské unie od roku 2004. Zároveň patří mezi členské státy EU, na které se vztahuje výjimka, tzn., že nesplňuje podmínky, které jsou nezbytné pro zavedení společné měny. Pokud dojde k jejich splnění, musí přijmout euro.

Přijetí jednotné měny přináší řadu výhod, nevýhod, ale i rizik, které s tím souvisejí. Velmi důležité pro ČR je správně si načasovat vstup do eurozóny. Tento vstup do eurozóny vyžaduje dlouhodobou, soustavnou a důkladnou přípravu, pokud ČR chce očekávat pozitivní výsledky.

Česká republika **kritérium cenové stability** dlouhodobě plnila. V roce 2007 a 2008 toto kritérium neplnila z důvodu úprav nepřímých daní, zvýšením cen potravin a ropy. Od roku 2009 toto kritérium bezproblémově plní. **Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb** plní dlouhodobě a do dalších let se nepředpokládá, že s tímto plněním bude mít nějaké problémy. **Kritérium stability měnového kurzu** prozatím neplní z důvodu, že se neúčastní kurzového mechanismu ERM II. Můžeme se domnívat, že pokud by česká koruna posilovala, toto kritérium by plnila. **Kritérium vládního deficitu** ČR dlouhodobě nesplňuje, ale v dalších letech se předpokládá zlepšení salda vládního sektoru. **Kritérium veřejného dluhu** ČR plní dlouhodobě.

Datum přijetí jednotné měny se odvine od toho, kdy Česká republika splní nezbytně nutné podmínky pro přijetí eura. Termínů pro vstup ČR do eurozóny bylo už několik, ale všechny zatím skončily neúspěšně. Dalším plánovaným termínem byl rok 2013. Aby

byl k tomuto roku vstup uskutečněn, musela ČR vstoupit do ERM II k 1. 7. 2010. Jelikož k tomu nedošlo, tento termín se stal neplatným a nový termín prozatím stanoven nebyl.

Podle mého názoru kroky, které ke vstupu do eurozóny byly učiněny, byly málo propracované, a proto se musí do dalších let tomu věnovat větší pozornost. Aby ČR úspěšně vstoupila do eurozóny, musí se jednotlivé kroky více propracovat. Musí dosáhnout měnové stability, mít dynamický ekonomický růst, růst kvalifikace pracovních sil, dosáhnout vyššího stupně exportu a výrobní diverzifikace, vytvářet nové zákony a také snižovat rozdíl v produktivitě práce se zeměmi, které už jsou součástí eurozóny.

Otázkou většinou není, zda má Česká republika přistoupit do eurozóny, tzn. nahradit českou měnu společnou měnou. Ale otázkou spíše je, kdy budou splněny optimální podmínky pro její vstup, které jsou dané splněním tzv. konvergenčních kritérií. Je také otázkou, zda by bylo výhodné usilovat o rychlý vstup do eurozóny, nebo naopak přistoupit k ní až po řádné přípravě.

Dále jsem si vybrala Estonsko, které sice přistoupilo k EU ve stejném roce jako ČR, ale již od 1. ledna 2011 se stalo členem eurozóny, tzn., splnilo všechna kritéria a zavedlo jednotnou měnu. Estonsko se tak stalo již sedmáctým státem, kde se začalo platit eurem. Přijetí eura také přineslo Estonsku určité výhody a nevýhody.

Estonsko dlouhodobě plnilo **kritérium cenové stability** a do budoucna jej bude plnit bezproblémově. V Estonsku nejsou k dispozici vládní dlouhodobé dluhopisy pro mezinárodní srovnání úrokových sazeb, tzn., že z tohoto důvodu zde nemůžeme uplatnit **kritérium dlouhodobých úrokových sazeb**. To, že zde nejsou tyto dluhopisy, vede i k nízkému zadlužení veřejných institucí. Na základě chování estonské měny v ERM II se hodnotí **kritérium stability měnového kurzu**. Estonská koruna vstoupila do ERM II 28. června 2004. Od tohoto roku nebyl zaznamenán žádný odklon od stanovené centrální parity kurzu estonské koruny k euru. Se splněním **kritéria vládního deficitu** Estonsko nemělo problém. Hodnota se vyskytovala hluboko pod referenční hodnotou 60 %. Estonsko plnilo i v období hospodářské krize **kritérium veřejného dluhu**. Hodnota kritéria se vyskytovala pod referenční hodnotu 3 %.

Summary

In my bachelor thesis I focused on the topic of a European Monetary Union, which is in my opinion very actual and discussed subject. In the theoretical part I have analysed the historical development of European Union and EMU, furthermore I have mentioned important authorities of the EU and monetary union, the stages of EMU and the necessity to fulfill the convergence criteria, that I applied to two selected countries – the Czech Republic and Estonia. In the practical part, I focused on the design of individual euro banknotes and coins, furthermore I have analysed fulfilment of the convergence criteria in the Czech Republic and Estonia.

Czech Republic joining the European Union now has the obligation to replace the national currency, the euro currency. Currently, the CR performs three convergence criteria: price stability, long-term interest rates and public debt criterion. So far, Czech Republic entered the euro zone, it failed even the remaining two criteria: the criterion on exchange rate stability and the government deficit criterion.

Date of adoption of the single currency will depend on it when the Czech Republic meet the necessary conditions for adopting the euro. Date of entry into the euro zone has been established several times, but it always ended in failure due to failure of some convergence criteria. New date yet been set.

In the next part I have evaluated the fulfilment of convergency criteria in Estonia. From 1. January 2011 became a member of the Eurozone, ie., met all criteria and has introduced a single currency. Estonia had no problem with fulfilment of the criteria. It fulfills all the criteria except one, in that State can not exercise, and long-term interest rates, on the grounds that there are no long-term government bonds available for international comparison of interest rates.

Keywords:

European Union, Economic and Monetary Union, Institutions EMU, convergence criteria, the Euro, the Czech Republic, Estonia

Seznam použitých zkratk

aj.	a jiné
apod.	a podobně
atd.	a tak dále
cca	cirka, přibližně, asi
CZK	česká koruna
č.	číslo
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DEM	německá marka
DPH	daň z přidané hodnoty
ECB	Evropská centrální banka
ECOFIN	Rada pro hospodářství a finance
ECU	evropská měnová jednotka
EEK	estonská koruna
EHS	Evropské hospodářské společenství
EIB	Evropská investiční banka
EK	Evropská komise
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EP	Evropský parlament
ERM II	mechanismus měnových kurzů II
ERM	mechanismus směnných kurzů

ES	Evropské společenství
ESCB	Evropský systém centrálních bank
ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
EU	Evropská unie
EÚD	Evropský účetní dvůr
EUR	euro
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
g	gramy
HDP	hrubý domácí produkt
HMU	Hospodářská a měnová unie
JEA	Jednotný evropský akt
jen	měna Japonska
Kč	koruna česká
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
mld.	miliardy
mm	milimetry
např.	například
NKS	Národní koordinační skupina
p. b.	procentní bod
PRINCE	Program informovanosti občana Evropy
SRN	Spolková republika Německo
str.	strana
TARGET	evropský platební systém
tj.	to je

tzn.	to znamená
tzv.	tak zvané
USD	americký dolar

Seznam použité literatury

- [1] BARTÁK, K. *Průvodce Evropskou unií*. 2. upravené vydání. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. ISBN 80-85864-92-4.
- [2] BRŮŽEK, A. *Aktuální otázky světové ekonomiky: Euro je zde....* Praha: VŠE – Katedra světové ekonomiky, 1999. ISBN 80-7079-239-6.
- [3] BRŮŽEK, A. *Aktuální otázky světové ekonomiky: Evropská měnová unie a Česká republika*. 1. vydání. Praha: Oeconomica, 2004. ISBN 80-245-0820-6.
- [4] BRŮŽEK, A. *Evropská měnová integrace*. 2. vydání. Praha: Ediční oddělení VŠE, 2001. ISBN 80-245-0158-9.
- [5] CABADA, L. a kol. *Aktuální výzvy evropského integračního procesu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-289-9.
- [6] Česká národní banka *Kurzový mechanismus ERM II a kurzové konvergenční kritérium* [online]. [cit. 2011-01-30]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/ermII_15_07_2003.pdf>.
- [7] Česká národní banka *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou 2010* [online]. [cit. 2011-01-31]. Dostupný z WWW: <https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2010.pdf>.
- [8] DRDLA, M., RAIS, K. *Evropská unie: evropská integrace a bankovníctví*. 1. vydání. Praha: Computer Press, 1999. ISBN 80-7226-211-4.
- [9] Europa - Orgány a ostatní instituce EU *Evropská komise* [online]. [cit. 2010-09-07]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/comm/index_cs.htm>.
- [10] Europa - Orgány a ostatní instituce EU *Evropský parlament* [online]. [cit. 2010-09-07]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/parliament/index_cs.htm>.

- [11] Evropská unie - Orgány a ostatní instituce EU *Evropský účetní dvůr* [online]. [cit. 2010-09-26]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/auditors/index_cs.htm>.
- [12] Evropská unie - Orgány a ostatní instituce EU *Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2010-09-13]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/council/index_cs.htm>.
- [13] Evropská unie - Orgány a ostatní instituce EU *Soudní dvůr* [online]. [cit. 2010-09-20]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/institutions/inst/justice/index_cs.htm>.
- [14] European Commission – Economic and Financial Affairs *Convergence report 2010* [online]. [cit. 2011-02-26]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2010/pdf/ee-2010-3_en.pdf>.
- [15] Euroskop *Euro a ČR* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/786/sekce/euro-v-cr/>>.
- [16] Euroskop *Evropská centrální banka* [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/82/sekce/evropska-centralni-banka/>>.
- [17] Euroskop *Evropská rada* [online]. [cit. 2010-09-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/90/sekce/zakladni-informace/>>.
- [18] Euroskop *Instituce EU* [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/76/sekce/instituce-eu/>>.
- [19] Euroskop *Přehled institucí EU* [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/107/sekce/prehled-instituci-evropske-unie/>>.
- [20] Euroskop *Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2010-09-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/98/sekce/zakladni-informace/>>.
- [21] Evropská centrální banka *Bankovky – grafická podoba* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>>.
- [22] Evropská centrální banka *Bankovky – nominální hodnoty* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/banknotes/html/index.cs.html>>.

- [23] Evropská centrální banka *ECB, ESCB a Eurosystem* [online]. [cit. 2010-09-17]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/orga/escb/html/index.cs.html>>.
- [24] Evropská centrální banka *Hospodářská a měnová unie* [online]. [cit. 2010-10-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/index.cs.html>>.
- [25] Evropská centrální banka *Mapa Evropské unie* [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/ecb/history/ec/shared/img/mapeu2007.jpg>>.
- [26] Evropská centrální banka *Ochranné prvky bankovek* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/banknotes/security/html/index.cs.html>>.
- [27] Evropská centrální banka *Ochranné prvky euromincí* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/coins/security/html/index.cs.html>>.
- [28] Evropská centrální banka *Společná strana euromincí* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/coins/common/html/index.cs.html>>.
- [29] Evropská centrální banka *Grafická podoba společné strany euromincí* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/coins/common/html/index.cs.html>>.
- [30] Evropská komise - Evropská unie v České republice *Česká republika a euro* [online]. [cit. 2011-01-17]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/ceska_cs.htm>.
- [31] Evropská komise - hospodářské a finanční věci *Euro* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm>.
- [32] Evropská komise - hospodářské a finanční věci *Euro* [online]. [cit. 2011-02-02]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/index_cs.htm>.
- [33] Evropská komise - hospodářské a finanční věci *Eurobankovky a euromince* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/cash/index_cs.htm>.
- [34] Evropská komise - hospodářské a finanční věci *Proč euro?* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/economy_finance/euro/why/index_cs.htm>.

- [35] FIALA, P., PITROVÁ, M. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. ISBN 978-80-7325-180-2.
- [36] HAD, M., URBAN, L. *Evropská společenství: první pilíř Evropské unie*. 2. rozšířené a upravené vydání. Praha: Ediční oddělení Ústavu mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864-88-6.
- [37] HELÍSEK, M. a kol. *Euro v ČR z pohledu ekonomů*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-182-3.
- [38] HORVÁTH, R. *Splňuje Česká republika kritéria teorie optimálních měnových zón k přijetí eura?* Praha: Nakladatelství ČVUT, 2006. ISBN 80-86729-26-5.
- [39] KEŘKOVSKÝ, M., KEŘKOVSKÁ, A. *Evropská unie: historie, instituce, ekonomika a politiky*. 1. vydání. Praha: Computer Press, 1999. ISBN 80-7226-196-7.
- [40] Komise Evropských společenství *Evropská unie*. Praha: Victoria Publishing, 1994. ISBN 80-85865-53-X.
- [41] LACINA, L., ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?* 1. vydání. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-87197-26-4.
- [42] LACINA, L., RUSEK, A. a kol. *Evropská unie: trendy, příležitosti, rizika*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-077-2.
- [43] Ministerstvo financí České republiky *Strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [online]. [cit. 2011-02-10]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_strategie_pristoupeni_11297.html>.
- [44] Ministerstvo financí České republiky *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou 2007* [online]. [cit. 2011-01-31]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2007_akt21032008_pdf.pdf>.
- [45] PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna: rizika a přínosy jednotné evropské měny pro ČR*. 2. rozšířené vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. ISBN 978-80-7325-138-3.

- [46] PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., HELÍSEK, M. *Česká republika a EU: Ekonomika – měna, hospodářská politika*. 1. vydání. Praha: Agentura KRIGL, 2010. ISBN 978-80-86912-39-4.
- [47] SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5082-2.
- [48] ŠREIN, Z. *Mechanismy hospodářské politiky Evropské unie*. Praha: Ediční oddělení VŠE, 2000. ISBN 80-7079-946-3.
- [49] Wikipedia – Otevřená encyklopedie *Dějiny Evropské unie* [online]. [cit. 2010-09-28]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_Evropsk%C3%A9_unie>.
- [50] Wikipedie – Otevřená encyklopedie *Estonská koruna* [online]. [cit. 2011-03-09]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Estonsk%C3%A1_koruna>.
- [51] Wikipedie – Otevřená encyklopedie *Evropská unie* [online]. [cit. 2010-09-28]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%A1_unie>.
- [52] Wikipedie – Otevřená encyklopedie *Vlajka Evropské unie* [online]. [cit. 2010-11-12]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Flag_of_Europe.svg>.
- [53] Zavedení eura v České republice *Devátá zpráva o praktických přípravách na budoucí rozšíření eurozóny* [online]. [cit. 2011-02-26]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/index_1243.html>.
- [54] Zavedení eura v České republice *Euro a Česká republika* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro.html>.
- [55] Zavedení eura v České republice *Grafická podoba národních stran euromincí* [online]. [cit. 2010-11-18]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_euromince_1382.html>.
- [56] Zavedení eura v České republice *Harmonogram zavedení eura v České republice* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW:

<http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_harmonogram_zavedeni.html>.

[57] Zavedení eura v České republice *Historie evropské měnové integrace* [online]. [cit. 2010-10-07]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_historie_emi.html>.

[58] Zavedení eura v České republice *Institucionální zajištění zavedení eura v České republice* [online]. [cit. 2011-01-25]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_instituc_zajisteni.html>.

[59] Zavedení eura v České republice *Národní plán zavedení eura v České republice* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_narod_plan_zavedeni.html>.

[60] Zavedení eura v České republice *Nevýhody a rizika z přijetí eura* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_nevyhody_rizika.html>.

[61] Zavedení eura v České republice *Podmínky přijetí eura* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podminky_prijeti.html>.

[62] Zavedení eura v České republice *Vyhodnocení kritéria cenové stability* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_cen_stabil.html>.

[63] Zavedení eura v České republice *Vyhodnocení kritéria dlouhodobých úrokových sazeb* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_urok_sazeb.html>.

[64] Zavedení eura v České republice *Vyhodnocení kritéria stability měnového kurzu* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_stabil_men_kurzu.html>.

- [65] Zavedení eura v České republice *Vyhodnocení kritéria veřejného dluhu* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_verej_dluh.html>.
- [66] Zavedení eura v České republice *Vyhodnocení kritéria vládního deficitu* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_kriter_vlad_defic.html>.
- [67] Zavedení eura v České republice *Výhody pro občany a spotřebitele* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_spotrebiteel.html>.
- [68] Zavedení eura v České republice *Výhody pro podnikatele* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/cr_euro_podnikatel.html>.
- [69] Zavedení eura v České republice *Výkladový slovníček* [online]. [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html>.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Mapa a vlajka Evropské unie	- 13 -
Obrázek č. 2: Orgány Evropské unie	- 16 -
Obrázek č. 3: Fungování hada v tunelu.....	- 25 -
Obrázek č. 4: Etapy hospodářské a měnové unie	- 27 -
Obrázek č. 5: Grafická podoba eurobankovky v hodnotě 50 euro.....	- 40 -
Obrázek č. 6: Podpis prvního prezidenta ECB (vlevo) a současného prezidenta (vpravo)	- 40 -
Obrázek č. 7: Mapa Evropy.....	- 41 -
Obrázek č. 8: Kódy zemí.....	- 41 -
Obrázek č. 9: Institucionální zajištění zavedení eura v ČR.....	- 44 -
Obrázek č. 10: Velký třesk	- 49 -
Obrázek č. 11: Estonsko – zobrazení inflačního kritéria od roku 2004-2011	- 63 -
Obrázek č. 12: Estonsko – ukazatel úrokové sazby od roku 2004-2009.....	- 67 -

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Počet křesel v EP podle jednotlivých zemí (v období 2009–2014)	- 18 -
Tabulka č. 2: Které země přijaly euro a kdy?	- 38 -
Tabulka č. 3: Harmonizovaný index spotřebitelských cen.....	- 51 -
Tabulka č. 4: Desetileté úrokové sazby z vládních dluhopisů na sekundárním trhu.....	- 53 -
Tabulka č. 5: Saldo sektoru vládních institucí (v % HDP).....	- 57 -
Tabulka č. 6: Dluh sektoru vládních institucí (v % HDP).....	- 59 -

Seznam grafů

Graf č. 1: Zobrazení kritéria cenové stability v letech 2004-2011	- 52 -
Graf č. 2: Zobrazení kritéria dlouhodobých úrokových sazeb v letech 2004-2011	- 54 -
Graf č. 3: Nominální měnový kurz CZK/EUR	- 55 -
Graf č. 4: Zobrazení kritéria vládního deficitu v letech 2004-2011	- 57 -
Graf č. 5: Zobrazení kritéria veřejného dluhu v letech 2004-2011	- 59 -

Seznam příloh

Příloha č. 1: Ochranné prvky eurobankovek

Příloha č. 2: Vzhled eurobankovek

Příloha č. 3: Grafická podoba společné strany euromincí

Příloha č. 4: Grafická podoba národních stran euromincí

Ochranné prvky eurobankovek

Zdroj: [26]

1) Identifikace hmatem



Papír

Bankovky jsou vyrobeny z papíru z čisté bavlny.



Plastický tisk

Hlavní motivy, nápisy a čísla vyznačující nominální hodnotu jsou na přední straně bankovky mírně vystouplé. Bankovka je proto v těchto místech silnější. Plastický tisk nahmatáte prstem.

2) Nastavení proti světlu

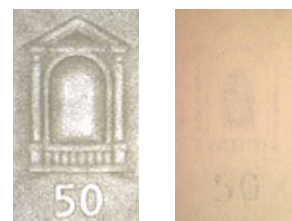
Neúplné číslo

Neúplné symboly v horním rohu na obou stranách bankovky dokonale splynou a vytvoří hodnotové číslo bankovky. Úplné číslo vynikne při nastavení bankovky proti světlu.



Vodoznak

Vodoznak vzniká použitím různé tloušťky papíru. Je viditelný, pokud bankovku nastavíme proti světlu. Položíme-li bankovku na tmavý povrch, její světlé části ztmavnou.



Ochranný proužek

Ochranný proužek je zapuštěn do papíru bankovky. Nastavíme-li bankovku proti světlu, ochranný proužek ztmavne. Na proužku je drobným písmem uvedeno slovo EURO a hodnota bankovky.



Drobné perforace

Když nastavíme bankovku proti světlu, v hologramu uvidíme drobné perforace, které tvoří symbol €. Také se zvýrazní malé číslice vyjadřující hodnotu bankovky.



3) Identifikace nakloněním



Medailon s hologramem

Při naklání bankovky se motiv na hologramu mění z hodnoty bankovky na okno nebo portál. V pozadí se od středu hologramu k jeho okrajům postupně zobrazují duhové soustředné kruhy složené z mikropísma.



Měníci se barva hodnotového čísla

Nakloněním bankovky se barva hodnotového čísla na rubové straně bankovky mění z fialové na olivově zelenou nebo hnědou.

4) Další ochranné prvky

Zkontrolujte bankovku pod lupou - mikrotisk

Na některých místech na bankovce naleznete mikrotisk, např. uvnitř nápisu „EYPΩ“ (EURO písmeny řecké abecedy) na lícové straně bankovky. K jeho kontrole potřebujete lupu. Mikrotisk by neměl být rozmazaný, ale jasně ostrý.



Zkontrolujte bankovku pod ultrafialovým světlem

- samotný papír bankovky nezáří,
- vlákna zapuštěná do papíru vypadají, jako kdyby byla červená, modrá a zelená,
- podklad vlajky Evropské unie září zeleně a hvězdičky v ní oranžově,
- podpis prezidenta ECB je zelený,
- velké hvězdy a malé kroužky uprostřed bankovky jasně září. Mapa, most a hodnotové číslo na rubové straně svítí žlutě.



Vzhled eurobankovek

Zdroj: [22]

5 €



Rozměry: 120 x 62 mm

Barva: šedá

Architektonický sloh: antika

10 €



Rozměry: 127 x 67 mm

Barva: červená

Architektonický sloh:
románský

20 €



Rozměry: 133 x 72 mm

Barva: modrá

Architektonický sloh:
gotika

50 €



Rozměry: 140 x 77 mm

Barva: oranžová

Architektonický sloh:
renesance

100 €



Rozměry: 147 x 82 mm

Barva: zelená

Architektonický sloh:

baroko a rokoko

200 €



Rozměry: 153 x 82 mm

Barva: hnědožlutá

Architektonický sloh:

architektura 19. století

500 €



Rozměry: 160 x 82 mm

Barva: fialová

Architektonický sloh:

moderní architektura

20. století

Grafická podoba společné strany euromincí

Zdroj: [29]

2 €



Průměr (mm): 25,75
Síla (mm): 2,20
Hmotnost (g): 8,50
Tvar: kulatý
Barva: střed žlutý, mezikruží bílé
Složení: na mezikruží mědinikl, na středu tři vrstvy – niklová mosaz, nikl, niklová mosaz
Hrana: jemně vroubkovaná s vtačeným nápisem nebo motivem

1 €



Průměr (mm): 23,25
Síla (mm): 2,33
Hmotnost (g): 7,50
Tvar: kulatý
Barva: střed bílý, mezikruží žluté
Složení: na mezikruží niklová mosaz, na středu tři vrstvy – mědinikl, nikl, mědinikl
Hrana: střídavě hladká a vroubkovaná

50 centů



Průměr (mm): 24,25
Síla (mm): 2,38
Hmotnost (g): 7,80
Tvar: kulatý
Barva: žlutá
Složení: severské zlato
Hrana: profilovaná s jemnými zoubky

20 centů



Průměr (mm): 22,25
Síla (mm): 2,14
Hmotnost (g): 5,74
Tvar: španělský květ
Barva: žlutá
Složení: severské zlato
Hrana: hladká

10 centů



Průměr (mm): 19,75
Síla (mm): 1,93
Hmotnost (g): 4,10
Tvar: kulatý
Barva: žlutá
Složení: severské zlato
Hrana: profilovaná s jemnými zoubky

5 centů



Průměr (mm): 21,25
Síla (mm): 1,67
Hmotnost (g): 3,92
Tvar: kulatý
Barva: červená
Složení: ocel pokovená mědí
Hrana: hladká

2 centy



Průměr (mm): 18,75
Síla (mm): 1,67
Hmotnost (g): 3,06
Tvar: kulatý
Barva: červená
Složení: ocel pokovená mědí
Hrana: hladká s rýhou

1 cent



Průměr (mm): 16,25
Síla (mm): 1,67
Hmotnost (g): 2,30
Tvar: kulatý
Barva: červená
Složení: ocel pokovená mědí
Hrana: hladká

Grafická podoba národních stran euromincí

Zdroj: [55]

Ke konci roku 2010 je členem měnové unie 16 států. Jejich grafickou podobu euromincí uvádím v této příloze. Od 1. ledna 2011 přistoupilo k měnové unii jeden nový stát, a to Estonsko. Dále zde uvádím 3 státy, které mají s EU měnovou dohodu, a tudíž euro také používají.

Členské státy EU

 *Belgie*

Sada 2008



Sada 2002



 *Finsko*



 *Francie*



 *Irsko*



 *Itálie*



 *Kypr*



 *Lucembursko*



+  *Malta*



 *Německo*



 *Nizozemsko*



 *Portugalsko*



 *Rakousko*



 *Řecko*



 *Slovensko*



 *Slovinsko*



 *Španělsko*

Sada 2010



Sada 2002



Od 1. ledna 2011 se stalo novým členem měnové unie Estonsko



Poznámka: Je zajímavé, že na estonských mincích všech nominálních hodnot je národní strana stejná (je zde vyobrazen geografický motiv Estonska a název země v estonštině „Eesti“).

Státy, které mají měnovou dohodu s EU

✠ *Vatikán*

Sada Benedikt XVI



Sada Sede vacante



Sada Jan Pavel II



 **Monako**

Sada Albert II



Sada Ranier III



 **San Marino**

